

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

**Maloobchodní prodej bio produktů na českém trhu a
jeho budoucnost**

Markéta Vondrašová

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Markéta Vondrašová

obor Provoz a ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Maloobchodní prodej bio produktů na českém trhu a jeho budoucnost**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Komparace maloobchodního prodeje bio produktů s konvenčními potravinami ve vybraném regionu
5. Hodnocení formy prodeje bio produktů a jejich umístění v prodejně
6. Význam postavení specializovaných prodejen s bio produkty
7. Celkové zhodnocení a doporučení
8. Závěr
9. Seznam použitých zdrojů
10. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

ČERVENKA J.: Biopotraviny, ČZU v Praze, 2005

Kolektiv autorů: Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě, MZE, Praha, 2006

MOUDRÝ J. a kol.: České biopotraviny, Agrospoj, Praha, 1995

MOUDRÝ J.: Biopotraviny- hodnocení kvality, zpracování a marketing, Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Aleš Hes, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: březen 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne: 15. 6. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Maloobchodní prodej bio produktů na českém trhu a jeho budoucnost" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 1. 4. 2011

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Aleši Hesovi, CSc. za odborné konzultace, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce. Taktéž bych ráda poděkovala panu Jiřímu Petrákovi, spolumajiteli specializované prodejny s biopotravinami Bio&Dia v Domažlicích za věnovaný čas a poskytnutý rozhovor.

**Maloobchodní prodej bio produktů na českém trhu a
jeho budoucnost**

**Retailing of organic products in the Czech market and
their future**

Souhrn

Biopotraviny jsou zpracovány z bioproduktů získaných přímo z produkce ekologického zemědělství, vyrobeny dle zvláštních předpisů a pod dohledem kontrolního orgánu. Prodej biopotravin patří v současnosti k důležitým maloobchodním položkám, které je neustále nutné zkoumat jak z pozice maloobchodu, tak i z pozice spotřebitelů. V rámci průzkumu je vždy dobré znát potřeby zákazníků a požadavky na sortiment bioproduktů tak, aby mohla vzniknout provázanost nabídky a poptávky. Trh vykazuje růst zájmu o bioprodukty a představuje mnoho otázek pro jejich producenty. Práce se zabývá problémem prodeje biopotravin. V závěru obsahuje doporučení na zlepšení v této oblasti.

Klíčová slova

Ekologické zemědělství, biopotraviny, maloobchodní prodejny, specializované bioprodejny, spotřebitel

Summary

Organic food is prepared from organic products, which are obtained directly from the production of organic farming, manufactured according to specific regulations and under the supervision of the controlling authority. In the present time sales of organic food belongs to the important retail items, which are all the time necessary to examine from the position of retail and consumers. Within the survey, it is always good to know customer needs and requirements on the range of organic products in order to create cohesion of supply and demand. The market shows a growing interest in organic products and presents a lot off questions for the producers. The bachelor thesis is concerned with problem of organic food sales. The conclusion of thesis includes recommendations for improvements in this area.

Keywords

Organic farming, organic food, retail outlets, organic food outlets, consumer

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíl a metodika práce	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika práce.....	11
2.2.1	Hypotézy	12
2.2.2	Dotazníkové šetření	12
3	Literární rešerše	14
3.1	Ekologického zemědělství	14
3.1.1	Vznik ekologického zemědělství	15
3.1.2	Legislativa.....	17
3.1.3	Zásady ekologického zemědělství	18
3.1.4	Zásady ekologického chovu hospodářských zvířat	18
3.1.5	Registrace v ekologickém zemědělství.....	19
3.2	Biopotraviny.....	21
3.2.1	Kvalita biopotravin	21
3.2.2	Osvědčení o původu a označování.....	24
3.2.3	Obchod s biopotravinami.....	26
3.3	Kontrola a certifikace produkce	28
4	Komparace maloobchodního prodeje bio produktů s konvenčními potravinami ve vybraném regionu	33
5	Hodnocení formy prodeje bio produktů a jejich umístění v prodejně.....	38
6	Význam postavení specializovaných prodejen s bioprodukty.....	41
6.1	Doplňující výsledky dotazníkového šetření	44
7	Celkové hodnocení a doporučení.....	47
8	Závěr	49
9	Seznam literatury	52
10	Přílohy.....	56

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdíly mezi konvenčním a alternativním zemědělstvím	14
Tabulka č. 2: Vývoj ekologického zemědělství v České republice	17
Tabulka č. 3: Růst spotřeby biopotravin v ČR 2005 až 2008	28
Tabulka č. 4: Přehled pravomocí ÚKZÚZ a kontrolních subjektů (KS)	31
Tabulka č. 5: Porovnání cen daných druhů biopotravin a konvenčních potravin.....	37
Tabulka č. 6: Komparace „bio“ a „nebio“ mléka	38
Tabulka č. 7: Množství specializovaných prodejen s bioprodukty v ČR	42
Tabulka č. 8: Charakteristika respondentů	44

Seznam grafů

Graf č. 1: Význam biopotravin u respondentů	33
Graf č. 2: Respondenti nakupující a nenakupující biopotravin.....	34
Graf č. 3: Pohlaví zákazníků kupující biopotravin	34
Graf č. 4: Nakupované množství daných druhů biopotravin	34
Graf č. 5: Důvody respondentů nenakupujících biopotravin	35
Graf č. 6: Předpoklad nižšího rozdílu cen bio výrobků a konvenčních potravin.....	36
Graf č. 7: Zastoupení forem prodeje biopotravin	39
Graf č. 8: Inovace v supermarketu v sektoru biopotravin.....	39
Graf č. 9: Umístění biopotravin	40
Graf č. 10: Znalost značek na biopotravinách	45
Graf č. 11: Věková skupina nakupujících biopotravin	46
Graf č. 12: Výše čistého měsíčního platu nakupujících biopotravin	47

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Grafický znak pro české bioprodukty a biopotravin, tzv. „ekozebra“	26
Obrázek č. 2: Grafický znak stanovený EU pro bioprodukty a biopotravin	26
Obrázek č. 3: Grafický znak Kontroly ekologického zemědělství (KEZ o.p.s)	30
Obrázek č. 4: Logo ABCERT AG	30
Obrázek č. 5: Logo kontrolního orgánu BOKONT CZ	31
Obrázek č. 6: Mapa specializovaných bioprodejen v ČR	42

1 Úvod

Ekologické zemědělství se začalo vyvíjet v Evropě kolem roku 1920. Vzniklo jako reakce na zvětšující se negativní dopady průmyslového zemědělství, které poškozovalo charakter přírody, jednalo proti zásadám Welfare, snižovala se kvalita a zdravotní nezávadnost potravin. V České republice se začalo alternativní zemědělství rozvíjet výrazně déle. Zlomovým rokem pro ekologické zemědělství v České republice se stal rok 1990, kdy bylo založeno pět svazů, z nichž jsou v současnosti registrovány pouze dva, a to PRO-BIO Šumperk a Libera Praha. V té době také již fungovaly tři zemědělské podniky, JZD Dubicko, zemědělské podniky v Nových Losinách v Jeseníkách a ve Starém Hrozenkově v Bílých Karpatech.

Ekologické zemědělství se od svého vzniku v České republice rychle rozvíjelo, avšak největší rozmach zaznamenalo až v posledních letech. V současnosti se podíl ekologicky obhospodařované půdy na zemědělském půdním fondu (ZPF) pohybuje kolem 10,42 % a stále roste, ekofarem je více než 3 494. Rozvoj ekologického zemědělství je podporován dnes velice často zmiňovaným zdravým životním stylem, propagací biopotravin v gastronomických pořadech a v neposlední řadě častějším výskytem civilizačních chorob, které jsou dány zejména uspěchaným životním stylem a stresem. Z těchto důvodů čím dál tím více lidí vyhledává zdravé a kvalitní potraviny.

Největší obraty z prodejů vykazují průzkumy u řetězců maloobchodních prodejen, a to zejména u supermarketů, hypermarketů a drogistických prodejen. Postavení specializovaných prodejen upadá. Tento fakt lze vysvětlit zavedením privátních značek určitých maloobchodních prodejen, dostačující velikostí jejich sortimentu a převážně nižší cenou nabízených biopotravin. Na oblíbenosti získávají i tzv. farmářské trhy, které jsou významným prvkem propagace ekologické produkce.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vyhodnotit prodej biopotravin v maloobchodních prodejnách, kde je zahrnut průzkum obecného mínění populace o biopotravinách a jejich důvěry vůči bio výrobkům.

Hlavní cíl je následně splněn prostřednictvím dílčích kroků:

- studium odborných publikací zabývajících se problematikou ekologického zemědělství a biopotravin, včetně jejich prodeje,
- formulace teoretického problému,
- formulace hypotéz,
- konstrukce dotazníku pro terénní sběr dat,
- pilotní studie (pilotáž),
- terénní sběr dat,
- analýza dat a jejich následná interpretace,
- závěry a doporučení.

2.2 Metodika práce

V první části bakalářské práce bude zpracována literární rešerše z odborných literárních a internetových zdrojů na základě kompilační metody, deskriptivní analýzy, citací, metody obecné analýzy a syntézy získaných informací.

Druhá část práce bude zpracována na základě analýzy stavu prodeje biopotravin v České republice s ověřením hypotéz, čehož bude docíleno prostřednictvím kvantitativního a kvalitativního průzkumu. V případě kvantitativního průzkumu bude zvolena technika dotazníkového šetření, u kvalitativního bude vybrána technika nestandardizovaného rozhovoru. V této části též bude provedena obecná analýza a syntéza seznamů specializovaných prodejen v České republice, dostupných z internetových zdrojů a tištěných publikací, z nichž bude vytvořena databáze, která bude zachycovat názvy a adresy specializovaných prodejen ve všech krajích České republiky. Při zpracování

dotazníkového šetření a následně jeho statistického vyhodnocení budou použity programy Statistica 9.1 a MS Excel, prostřednictvím nichž budou vytvořeny grafy.

Třetí část se bude věnovat výsledkům získaných z provedených průzkumů a doporučení na zlepšení prodeje pro prodejce v maloobchodních prodejnách. Na základě získaných výsledků též budou potvrzeny nebo vyvráceny předem stanovené hypotézy.

2.2.1 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Prodej bioproduktů v maloobchodních prodejnách v České republice roste.

Hypotéza č. 2: Největší poptávka po biopotravinách je ve specializovaných prodejnách.

2.2.2 Dotazníkové šetření

Technika dotazování, jež je nejčastější technikou kvantitativního výzkumu, bude použita při sběru primárních dat v sociologickém empirickém výzkumu (SEV). Jedná se o nepřímou techniku kvantitativního výzkumu. Dotazník je standardizovaný, to znamená, že se při jeho tvorbě bude postupovat dle stanoveného postupu.

Postup dotazníkového šetření:

1. formulace teoretického problému
2. formulace hypotéz – dvě hypotézy (viz kapitola 2.2.1)
3. určení způsobu dotazování – dotazníky budou distribuovány osobně, elektronickou cestou prostřednictvím e – mailu a internetových serverů zaměřených na ekologické zemědělství včetně biopotravin
4. volba cílové skupiny respondentů – bude proveden náhodný výběr u rozšířeného vzorku, který bude zahrnovat studenty a pracující
5. konstrukce otázek – dotazník bude sčítat 19 otázek, bude tvořen jednou otevřenou (volnou), pěti polouzavřenými (polootvřenými) a třinácti uzavřenými (dichotomickými) otázkami
6. konstrukce celého dotazníku - úvod dotazníku, otázky úvodní, filtrační a identifikační
7. pilotní studie – pilotáž bude provedena u deseti lidí, čímž bude vyvarováno případným nesrozumitelnostem v průběhu sběru dat

8. terénní sběr dat – průzkum bude proveden celkem u 150 respondentů

2.2.2.1 Dotazník

V první části dotazníku bude respondent obeznámen s tematikou dotazníku, z jakého důvodu bude průzkum probíhat a s anonymitou dotazníku (viz příloha č. 4 – Dotazník, str. 59). V druhé části bude na začátku umístěna otázka „Nakupujete biopotraviny?“, lze označit jako filtrační, z toho důvodu, že respondent v případě označené záporné odpovědi, bude pokračovat až otázkou č. 10. Následující otázky budou jednoduché, neosobní a budou mít uzavřený a polouzavřený charakter. Ve střední části dotazníku budou náročnější otázky, bude se jednat zejména o otázku č. 10 „Co si představíte pod pojmem biopotravina?“, jež má charakter otevřené otázky. Na konci dotazníku budou situovány osobní (identifikační) otázky, které budou zaměřeny na pohlaví, věk, dosažené vzdělání a výši čistého příjmu respondenta (viz otázky č. 16 – 19, příloha č. 4). Otázky v dotazníku budou mít logickou návaznost.

2.2.2.2 Nestandardizovaný rozhovor

Nestandardizovaný rozhovor (viz příloha č. 12, str. 64) bude představovat volnou rozpravu mezi tazatelem (tj. autor práce) a respondentem (tj. majitelem specializované prodejny Bio&Dia v Domažlicích) na problematiku prodeje biopotravin v dané prodejně. Bude se jednat o rozhovor protokolovaný (zjevný) a bude mít písemný záznam. Rozhovor nebude přesahovat délku 60 minut.

Fáze rozhovoru:

1. příprava – bude zahrnovat výběr respondenta (tj. majitel prodejny) a sestavení otázek dle stejných zásad jako u dotazníku
2. zahájení – bude představovat navázání kontaktu tazatele s majitelem, představení se mu a následné seznámení s rozhovorem
3. průběh – hlavním cílem bude udržet zájem respondenta o zodpovězení otázek
4. záznam – celý rozhovor bude zaznamenán písemně na příslušný arch
5. závěr – konec rozhovoru bude zakončen poděkováním za poskytnuté informace

3 Literární rešerše

3.1 Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství (EZ, viz zkratky, str. 55) lze označovat synonymy alternativní či organické. Jejich užití je závislé na rozhodnutí dané země. Ekologické zemědělství se řídí principy filosofie holistického chápání přírody (holos - v překladu celek), kde se člověk stává součástí přírody. V alternativním zemědělství je ekonomika chápána jako hospodárnost a ohleduplnost vůči zvířatům, rostlinám a přírodním zdrojům, zahrnující ovzduší, půdu a vodu. Naopak konvenční zemědělství se snaží docílit co nejvyšších výnosů rostlin a užitkovosti u zvířat, ekonomický zisk zde patří mezi priority. Ekologicky smýšlející zemědělec nehospodaří tím způsobem, aby měl okamžitý maximální zisk z výnosů, ale především myslí na budoucnost, na své potomky a jejich zdraví. Hlavním cílem je dosáhnout produkce zdravotně nezávadných a vysoce kvalitních potravin, aniž by byl poškozen koloběh přírody. V celkovém pojetí životního stylu směřuje nikoliv k „mítí“, ale k „býti“ (MOUDRÝ, J. a kolektiv, 1994).

Tabulka č. 1: Rozdíly mezi konvenčním a alternativním zemědělstvím

Hlavní rozdíly	
KONVENČNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ	ALTERNATIVNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ
Antropocentrismus*	Člověk je součástí přírody
Vláda nad přírodou	Shoda s přírodou
Absence odpovědnosti k přírodě	Morální a etická odpovědnost
Využívání až drancování přírody	Ochrana přírody jako podmínky života

* názor, podle něž je člověk středem i konečným cílem světa i vesmíru (ABZ.cz, 2011)
Zdroj: BOHÁČKOVÁ, I. - BROŽOVÁ, I. - JENÍČEK, V. (2005)

V zákoně č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a změně zákona č. 368/1992 Sb. o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů je definováno „*ekologické zemědělství jako zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a na jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují či zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce, a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat v souladu s požadavky zvláštního právního předpisu.*“ [1]

Ve výše zmíněném zákoně o ekologickém zemědělství lze dočíst i vymezení přechodného období. „*Účelem přechodného období je přeměna zemědělské výroby na ekologické zemědělství způsobem uvedeným v žádosti o registraci a zabezpečení odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí.*“ [2] Dále je zde uvedena délka přechodného období, a to u orné půdy, pastvin a luk dva roky, u pastvin a výběhů určených pro nepřežvýkavce jeden rok a v neposlední řadě u trvalých kultur, jež představují vinice, chmelnice a sady, tři roky.

3.1.1 Vznik ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství se začalo vyvíjet ve střední a západní Evropě v období po první světové válce, kolem roku 1920. Po druhé světové válce (50. a 60. léta 20. století) byla situace v zemědělství velice vážná z důvodu intenzivně probíhající industrializace zemědělství. To bylo zapříčiněno nedostatkem potravin v průběhu války a politickými snahami států o potravní soběstačnost. V západní Evropě se toto období označovalo jako „Zelená revoluce“, u nás bylo známé spíše jako „Socializace zemědělství“. Dalším problémem, který se vyskytl v naší republice, byla likvidace rodinných hospodářství v rámci kolektivizace zemědělství a vytváření jednotných zemědělských družstev (JZD, viz zkratky, str. 55), jež mělo za následek ztrátu odpovědnosti a přetrhání vazeb mezi zemědělcem a obhospodařovanou půdou, majetkem a chovanými zvířaty. Mezi hlavní problémy, které daly podnět pro vznik alternativního zemědělství, patří porušování zásad Welfare, problémy s uskladňováním a zpracováním potravin, používání agrochemikálií, jež měly za následek obsah reziduí v potravinách, pokles úrodnosti půdy, kontaminaci podzemních a povrchových vod. Mezi první ekologické zemědělce patřili především nadšenci z měst, kteří z počátku hospodařili jednoduchým přírodním způsobem (ŠARAPATKA, B. - URBAN, J., 2006).

V 70. letech 20. století byla založena mezinárodní organizace pro ekologické zemědělství IFOAM, International Federation of Organic Agriculture Movement, v českém překladu Mezinárodní federace sdružení za organické zemědělství. Organizace měla obrovský vliv na uznání ekologického zemědělství v evropských zemích (ŠARAPATKA, B. - URBAN, J., 2006). V roce 2005 federace sdružovala přes 700 členů z více než 100 zemí světa, kde jsou spolky ekologických zemědělců, producenti, zpracovatelé, obchodníci, výzkumné a vzdělávací instituce. IFOAM (viz zkratky, str. 55) má své cíle ekologického hospodaření stanovené v základní směrnici IFOAM BASIC STANDARDS, jejíž oficiální název je „*Základní normy pro organické zemědělství a zpracování, předpisy pro kávu, kakao a čaj, v hodnocení vstupů*“. Vzhledem k celosvětové platnosti má tato směrnice spíše charakter obecných a minimálních norem, a proto mohou být výchozím bodem pro další regionální či svazové směrnice, které jsou zpracovány více do hloubky podle specifických podmínek (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005).

První zprávy o ekologickém zemědělství se vyskytly v Československu v letech 1985- 1987. Tyto články neměly pozitivní ohlasy u odborníků, ale u běžných spotřebitelů, kteří se v té době začali více zajímat o zdravotní stav a s ním spojenou konzumaci zdravotně nezávadných potravin. Praktické základy alternativního zemědělství položila skupina vědců a odborníků z Moravy ještě před revolucí, roku 1989. O rok dříve tato skupina agronomů založila „*Odbornou skupinu pro alternativní zemědělství*“. Před rokem 1989 bylo vyhlášeno přechodné období k organickému hospodaření ve třech zemědělských podnicích, v JZD (viz zkratky, str. 55) Dubicko, v Nových Losínách v Jeseníkách a ve Starém Hrozenkově v Bílých Karpatech. Poslední zmíněný podnik, v současnosti znám jako ZD (viz zkratky, str. 55) Starý Hrozenkov, ekologicky hospodaří dodnes, a tudíž je nejstarším ekologickým statkem v České republice.

Rok 1990 se může označit za průlomový pro ekologické zemědělství v České republice (ČR, viz zkratky, str. 55) z důvodu vzniku funkce náměstka ministra odpovědného za ekologické zemědělství na Ministerstvu zemědělství ČR a přijetí směrnic IFOAM (viz zkratky, str. 55) a následné dotace (ŠARAPATKA, B. - URBAN, J., 2006). Téhož roku bylo založeno pět svazů, PRO-BIO Šumperk, Naturvita Třebíč, Libera Praha, Altervin Velké Bílovice a Biowa Chrudim. Tyto svazy sdružují ekologické zemědělce, kteří vypracovali své vlastní směrnice, podle kterých uskutečňovali kontroly ve výrobě u

svých členů. Brzy však bylo nutné sjednotit celý systém ekologického zemědělství a ujednat jednotné směrnice, kontrolu, certifikaci a označování produkce ekologického zemědělství. V současnosti jsou registrovány dva svazy, PRO-BIO Šumperk a Libera Praha (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005).

Tabulka č. 2: Vývoj ekologického zemědělství v České republice

Rok	Počet ekofarem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	% podíl ze ZPF
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97
2004	836	263 299	6,16
2005	829	254 982	5,98
2006	963	281 535	6,61
2007	1 318	312 890	7,35
2008	1 802	338 722	7,97
2009	2 689	398 407	9,38
2010 *	3 494	450 000	10,42

* stav ke dni 30. 8. 2010

Zdroj: MZe 2007, 2009, 2011; ŠARAPATKA, B. - URBAN, J., 2006

3.1.2 Legislativa

Pravidla pro alternativní zemědělství včetně výroby potravin v bio kvalitě jsou upravená národní i evropskou legislativou.

Jak uvádí autoři Šarapatka a Urban (2006), dne 30. 12. 2005 nabyl účinnost zákon č. 553/2005 Sb., který změnil dosavadní zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství. Změna měla za výsledek zjednodušení naší legislativy EZ (viz zkratky, str. 55) Novela zákona vypustila všechna ustanovení, která byla stejná jako v evropském Nařízení Rady č. 2092/91. Dne 2. 2. 2005 vyšlo úplné znění zákona č. 242/2000 Sb. ve Sbírce zákonů jako zákon č. 30/2005 Sb. 1. 2. 2005 nabyla účinnost nová prováděcí vyhláška Ministerstva zemědělství ČR č. 16/2006, která nahradila všechny dosud platné prováděcí vyhlášky Mze ČR. Kovářová (2010) se ve své knize zmiňuje o prováděcí vyhlášce č. 16/2006 Sb., která je též stanovena v zákoně č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a je zde uvedena podoba národního loga pro biopotraviny, která se bude uvádět na obal společně s logem Evropské unie pro ekologickou produkci.

Nařízení Rady Evropské hospodářské společnosti (EHS, viz zkratky, str. 55) č. 2092/91 o ekologickém zemědělství mělo platnost do 31. 12. 2008. Dne 1. 1. 2009 nabylo účinnost Nařízení Rady Evropské společnosti (ES, viz zkratky, str. 55) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení Nařízení Rady (EHS) 2092/91 a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 889/2008, na jehož základě jsou stanoveny prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 (KOVÁŘOVÁ, K., 2010). Jak je uvádí autor Ing. Průša, v publikaci „*Zemědělství 2009*“ (2010), soubor nové legislativy doplňuje nařízení Komise (ES) 1235/2008, kterým byly stanoveny prováděcí podmínky pro dovoz potravin v bio kvalitě ze třetích zemí a nařízení Komise 710/2009, kterým jsou upravovány podmínky v oblasti ekologického vodního hospodaření, tzv. „ekoakvakultury“.

3.1.3 Zásady ekologického zemědělství

Organické zemědělství usiluje o trvalý a vyvážený systém, ve kterém se využívá co nejvíce místních a obnovitelných zdrojů. Při pěstování bioproduktů lze použít minerální hnojiva pouze jako doplněk pro vyrovnání bilance živin. Nelze použít lehce rozpustná průmyslová hnojiva, která zahrnují všechna dusíkatá hnojiva běžně dostupná na trhu, není přípustná ani močovina.

Základní cíle ekologického zemědělství definované IFOAM (viz zkratky, str. 55):

- provádět všestrannou produkci bohatou na rostlinné a živočišné druhy bez přehnané specializace,
- zvyšovat a udržovat dlouhodobou půdní úrodnost,
- zpracovávat bio produkty s využitím obnovitelných zdrojů,
- podporovat pěstování osvědčených rostlin a chov zvířat s ohledem na jejich odolnost vůči škůdcům,
- pěstovat potraviny pro plnohodnotnou stravu v dostatečném množství a za přiměřenou cenu,
- zajistit všem, kteří se podíleli na produkci, takovou kvalitu života, která splní základní potřeby a dostačující příjmy,
- podílet se na řešení světového problému hladovění včetně odmítnutí dovozu krmiv z rozvojových zemí, jejichž výroba způsobuje menší možnosti vlastní produkce potravin,
- produkovat textilie vysoké jakosti s dlouhou trvanlivostí,
- při pěstování jsou zakázána chemicko-syntetická hnojiva a prostředky na ochranu, ošetření a uskladnění rostlin, různé růstové látky a hormony,
- podporovat správný způsob využívání vody a rozvíjet udržitelné vodní ekosystémy,
- minimalizovat znečištění životního prostředí (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005).

3.1.4 Zásady ekologického chovu hospodářských zvířat

V evropské dohodě a zákoně na ochranu zvířat jsou stanoveny požadavky, podle kterých by se měl chov hospodářských zvířat řídit. Jsou zakázány chovy v klecích, trvale vazné chovy dobytka a trvalý chov v uzavřených prostorách. Dále by se neměly využívat hormonální přípravky, špatná krmiva a další zásahy, které by nějakým způsobem ovlivnily přirozený růst a vývoj zvířat (STRÍBRNÁ, M. – MIKULA, P., 2003).

Prováděcí právní předpis vymezuje druhy zvířat, které lze chovat ekologickým způsobem. Mezi tyto druhy hospodářských zvířat jsou zahrnuty zejména skot, prasata,

ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, běžci, kožešinová zvířata, králíci, včely, zvěř ve farmovém chovu, ryby a další vodní živočichové. Ostatní druhy, které nejsou v předpisu vymezeny, lze na ekofarmě chovat pouze jako zájmové chovy. V případě, že tyto druhy jsou předmětem podnikání, musí se chovat mimo prostředí ekofarmy (KOVÁŘOVÁ, K., 2010).

Šonková (2006) uvádí, že zásady welfare vychází z „Brambellových pěti svobod“, jež předefinovala britská Rada pro welfare hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council, FAWC). Welfare představuje stav fyzického i psychického zdraví, kdy zvíře žije v souladu se svým prostředím.

Pět svobod Welfare:

- svoboda od žízně a hladu
- svoboda od nepohodlí
- svoboda od bolesti, zranění a nemoci prevencí
- svoboda od strachu a úzkosti
- svoboda projevit přirozené chování

3.1.5 Registrace v ekologickém zemědělství

Ekologický zemědělec by si měl být vědom všech aspektů, které jsou spjaty s ekologickým hospodářstvím. Mezi zásadní aspekty patří zejména přechodné období 1 – 3 roky a s ním spjata finanční náročnost a více lidské práce. Produkce bioproduktů a biopotravin je stále nákladnější, z čehož se vyvíjí i jejich vyšší cena na trhu ve srovnání s konvenčními potravinami.

Každý nový jedinec či skupina, kteří chtějí začít podnikat v ekologickém zemědělství, jsou povinni podat žádost o registraci na Ministerstvo zemědělství. Stejný formulář o registraci platí jak pro ekologického zemědělce, tak i pro včelaře. Od 30. 12. 2005 nemusí být registrován maloobchodník, který prodává zabalené výrobky konečnému spotřebiteli. Součástí přílohy žádosti musí být vyjádření kontrolní organizace o vstupní kontrole žadatele. Žádost o registraci může podat ekologický zemědělec, včelař, výrobce biopotravin a biokrmiv, obchodník s biopotravinami a dodavatel biosiv a biosadby. V situaci, kdy zemědělec zvýší či sníží výměru pozemků, zařadí či vyřadí druh

hospodářského zvířete, je povinen tyto události písemně ohlásit u kontrolního orgánu, se kterým má uzavřenou smlouvu (KOVÁŘOVÁ, K., 2010). Ukázka formuláře o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství se nachází v příloze č. 1 (viz str. 57).

3.2 Biopotraviny

Moudrý (1997) ve své publikaci vymezuje definice biopotravin a bioproduktů:

„Biopotravina je potravinářský výrobek získaný z bioproduktů a omezeného množství povolených přísad vymezeným technologickým postupem podle zvláštního předpisu a pod kontrolním režimem.“ [3]

„Bioprodukt je přímý zemědělský produkt (např. pšenice, mrkev, maso) ze systému hospodaření podléhajícímu zvláštnímu předpisu a režimu kontroly ekologického zemědělství.“ [4]

3.2.1 Kvalita biopotravin

Kvalita, jinými slovy jakost či hodnota, biopotravin je obecně definována jako soubor vlastností, které jsou důležité pro naplnění funkce, k níž je produkt vyroben nebo stupeň vhodnosti pro výživu a poměr mezi skutečnými a požadovanými vlastnosti biopotraviny.

„Dle normy ČSN ISO 8402 je jakost souhrn znaků entity, které ovlivňují schopnost uspokojovat stanovené a předpokládané potřeby.“ [5]

„Podle zákona č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích v novelizovaném znění se rozumí jakostí soubor charakteristických vlastností jednotlivých druhů, skupin podskupin potravin, jejichž limity jsou stanoveny tímto zákonem a prováděcími vyhláškami“ [6]

Hlavní kritéria jakosti potravin:

- potřebná biologická hodnota a zdravotně nezávadné potraviny
- nesmí vzbuzovat odpor
- známý původ potravin

- ve výrobě a následné úpravě lze využívat přídatné, aromatické a konzervační látky, barviva a další přísady, ale pouze daného druhu, množství a za určených podmínek dle stanovených předpisů
- veškeré množství dovážených výrobků nesmí být v rozporu s právními předpisy ČR (viz zkratky, str. 55)

Jakost potravin je daleko širší pojem, protože v sobě zahrnuje další kritéria, která si stanoví sám výrobce na základě situace na trhu, a vychází z požadavků spotřebitelů a odběratelů, z tradic a stravovacích zvyklostí lidí. Z těchto důvodů jsou velice důležitá pro prodej výrobků a vysokou konkurenceschopnost na trhu.

Moudrý (1994, 1997), Stříbrná a Mikula (2003) se shodují a jakostní kritéria rozdělují do čtyř kategorií:

- nutriční (výživová) hodnota
- hygienická hodnota
- technologická hodnota
- smyslová (senzorická) hodnota

Nutriční kvalita se určuje na základě množství vitamínů, enzymů, minerálních látek a poměru bílkovin a tuků. U biopotravin většinou bývá lepší hodnocení než u potravin z běžné produkce, protože biopotraviny mívají vyšší zastoupení všech složek a vyváženější poměr bílkovin a tuků. Ovšem v některých případech bývá nižší hodnota bílkovin v důsledku absence průmyslových hnojiv.

Hygienická hodnota se vyjadřuje množstvím cizorodých látek, které jsou reprezentovány zejména těžkými kovy, zbytky pesticidů, dusičnanů a herbicidů. Hodnoty u biopotravin bývají lepší, protože se při pěstování bioproduktů, z nichž jsou biopotraviny vyrobeny, nepoužívají lehce rozpustná dusíkatá hnojiva a chemické látky proti škůdcům, plevelům a chorobám. Z provedených výzkumů je zjištěno, že při vysokých dávkách hnoje v teplém a vlhkém období dochází ke vzniku většího množství dusičnanů v bioproduktech. Avšak při správném dodržení zásad při sklizni a skladování není jejich výskyt příliš velký.

Technologická jakost je určena z hlediska skladovatelnosti, se kterou jsou spojené ztráty a obsah lepku. U bioproduktů jsou zaznamenány lepší výsledky i v této oblasti, z důvodu nižšího obsahu vody vlivem omezení rychlého růstu. Moudrý (1997) udává, že skladovací ztráty bioproduktů jsou v rozmezí 15 – 35 %, u konvenčních potravin 25 – 60 %.

Smyslová (senzorická) jakost znamená, jak biopotravina či pokrm z ní vytvořený mají barvu, vzhled, konzistenci, vůni a chuť. Neméně významnou roli zde hraje i vzhled obalu a způsob zabalení výrobku. Právě senzorická jakost potravin nejvíce zajímá spotřebitele. Senzorická kvalita u bioproduktů může být horší v důsledku nepoužívání pesticidů, průmyslových hnojiv, vyššího obsahu například kyselin a alkaloidů.

Červenka a Kovářová (2005) doplňují výše uvedené kategorie ještě o jednu, a to ekologickou jakost. Tato kategorie má širší pojetí, protože zahrnuje i kvalitu produkčního procesu a systému jako celku (výroba, zpracování, distribuce - balení, skladování). Včetně požadavku, že biopotravina byla vyrobena a kontrolována dle platných právních předpisů, musí splňovat i limity jakostních a hygienických standardů pro konvenční potraviny. Někdy se používá nepřesné označení biojakost nebo biokvalita, u potravin z běžné produkce se používá označení lepší nebo horší ekologické jakosti dle způsobu výroby. Jelikož jde o výrobky, které nesplňují všechny zásady a kontroly ekologického zemědělství nemohou být na trh produkovány jako biopotraviny.

3.2.1.1   *Hodnocení jakosti*

Při hodnocení jakosti se používá velké množství metod, které mají charakter subjektivní (smyslový) nebo objektivní (laboratorní). Jakost v ekologickém zemědělství se hodnotí jiným způsobem než v konvenčním zemědělství. V organickém zemědělství se hodnotí kvalita celého produkčního procesu z pohledu jeho vlivu na životní prostředí, pohodu zvířat, čerpání neobnovitelných zdrojů a surovin, druhovou biodiverzitu a jiná stanoviska trvale udržitelného zemědělství. Při hodnocení jakosti se pracuje s třemi základními termíny, a těmi jsou jakostní znak, celková jakost a jakostní charakteristika. Jakostní znak představuje konkrétní vlastnost či složku potravin, například vzhled, barva, chuť a vůně. Celková jakost je soubor všech jakostních charakteristik, které znamenají souhrn jednotlivých jakostních znaků, obvykle složky podobného charakteru. Mezi

jakostní charakteristiky patří například chemické složení, smyslové, fyzické, technologické a kulinářské vlastnosti. U každé z těchto charakteristik lze určit menší nebo větší počet jakostních znaků (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005).

3.2.2 Osvědčení o původu a označování

Každá biopotravina či bioprodukt než jsou uvedeny na trh, musí mít své osvědčení o původu. Toto osvědčení vydává kontrolní orgán, který je právnickou osobou a Ministerstvo zemědělství ČR s ním uzavřelo smlouvu. Kontrolní orgán vydá osvědčení o původu bioproduktu ekologickému podnikateli a osvědčení o původu biopotraviny výrobci na základě jeho vlastní žádosti. Pokud splnil všechny podmínky stanovené zákonem o ekologickém zemědělství a jeho prováděcích předpisů, získá osvědčení o původu bioproduktu a biopotravině, které vydá kontrolní úřad do 30 pracovních dnů od uskutečněné kontroly. U rostlinných produktů vydá osvědčení nejpozději do období sklizně dané plodiny, a to na jeden kalendářní rok. Vydaná osvědčení je nutno uchovávat 5 let. V případě, že podnikatel nechce ukázat osvědčení, musí svůj úkon písemně odůvodnit a nejpozději do 30 dnů od kontroly, u rostlinných produktů do sklizně, osvědčení předložit. Kopii osvědčení o původu bioproduktu a biopotravině je ekologický podnikatel či výrobce povinen předat při uvedení na trh společně s bioproduktem či biopotravinou osobě, která je uvádí do oběhu (KOVÁŘOVÁ, K., 2010).

3.2.2.1 Označování bioproduktů

Rostlinný či živočišný produkt lze označit grafickým znakem, identifikačním kódem kontrolního orgánu a v názvu použít slovo „bio“, jakmile získá osvědčení o původu bioproduktu od kontrolního orgánu. Poté již nelze vyloučit, že se jedná o ekologický výrobek. Za podmínky, že byla dodržena délka přechodného období nejméně 12 měsíců před sklizní, lze rostlinný produkt označit slovy „produkt z přechodného období na ekologické zemědělství“. Produkty živočišného původu mohou být označovány až po uplynutí nejkratší doby, po kterou jsou hospodářská zvířata chována (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005).

3.2.2.2 *Označování biopotravin*

Podle Nařízení Rady (ES, viz zkratky, str. 55) 834/2007 může výrobce označit biopotravinu grafickým znakem, identifikačním kódem a nevylučuje-li to název biopotraviny i slovem „biologický“ nebo „ekologický“, včetně jejich předpon „eko“ a „bio“, pokud bylo při výrobě biopotraviny použito více než 95% hmotnosti nebo objemu bioproduktů, přídatných a pomocných látek, a od kontrolního úřadu bylo vydáno osvědčení o biopotravině. V případě, že při výrobě bylo použito méně než 95% alespoň 70% hmotnosti či objemu bioproduktů, přídatných a pomocných látek, označení biopotraviny se doplní ještě o procentuální obsah složek pocházejících z alternativního zemědělství nebo z přechodného období. Tento princip byl zrušen, poslední zásoby takto označených biopotravin musí být doprodány do 31. 12. 2011.

Použití značek „bio“ nebo „eko“ na rostlinné či živočišné produkty, které nezískaly osvědčení o původu od kontrolního orgánu, je zakázané. Podobu grafického znaku, jež se používá při označování bioproduktů a biopotravin, stanoví prováděcí předpis. Grafický znak smí být využíván jen pro potřeby zákona o ekologickém zemědělství a nesmí být v rozporu s jeho zásadami. Označování biopotravin a bioproduktů grafickým znakem nesmí být při jejich uvedení na trh uváděno, že představují záruku vyšší nutriční, organoleptické jakosti a zdraví prospěšné potraviny (KOVÁŘOVÁ, K., 2010; MICHALOVÁ, I., 2006).

Jak je uvedeno v článku na internetové stránce Bio - info (2010) a Novém nařízení Evropské unie (EU, viz zkratky, str. 55) o biopotravinách a ekologickém zemědělství (2009), všichni výrobci biopotravin a producenti bioproduktů z členských zemí Evropské unie jsou povinni od 1. července 2010 označovat své výrobky evropským logem, který vyobrazuje seskupení evropských hvězd do tvaru listu na zeleném pozadí (viz obrázek č. 2, str. 26). Společně s unijním logem smí producenti používat národní či privátní značky. Dále je povinné na obalech bio výrobků informovat o původu surovin, ze kterých je produkt vyroben. Suroviny, které pocházejí z členských států EU (viz zkratky, str. 55), jsou na obalech označovány textem „zemědělská produkce v EU“. Produkty pocházející z třetích zemí mají na obalech označení „zemědělská produkce mimo EU“. Uvedené výrazy lze nahradit názvem členského státu v případě, že v této zemi byly vyprodukovány všechny zemědělské suroviny, z nichž je biopotravina vyrobena, např. „zemědělská

produkce ČR“. Grafické logo, tzv. „ekozebra“ s podnadpisem „Produkt ekologického zemědělství“ (viz obrázek č. 1), je majetkem státu. Logo je ochrannou známkou České republiky. Od roku 2006 známka a její propagace spadá do kompetence Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF). Jeho používání při označování je bezplatné, volné a povoleno v černobílém provedení a ve dvou odstínech zelené. Dále je jeho užívání stanoveno zákonem č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 16/2006 Sb., platné ze dne 6. ledna 2006. Z tohoto důvodu spotřebitel nalezne na obalu bio výrobku společně české a unijní logo (MZe, 2010).

Obrázek č. 1: Grafický znak pro české bioprodukty a biopotraviny, tzv. „ekozebra“

Zdroj: BusinessInfo.cz

Obrázek č. 2: Grafický znak stanovený EU pro bioprodukty a biopotraviny

Zdroj: Bio- info

3.2.3 Obchod s biopotravinami

Moudrý a Prugar (2002) ve své publikaci rozlišují dvě hlavní formy prodeje biopotravin:

a) přímý prodej

- samosběr (jahody, fazole, brambory, ovoce ze stromů)
- přímé doručování
- stánkový prodej (na poli, na tržištích a jarmarcích)
- obchod ve dvoře
- prodej ze dvora (vejce, maso, zelenina, ovoce, marmelády)

b) zprostředkovaný odbyt

- velkoodběratelé

Přímý prodej je specifikován bezprostředním prodejem zboží výrobce svému zákazníkovi a často bývá spojen s nabídkou stravovacích a ubytovacích služeb na dané ekofarmě. Václavík, Čítková a Bystřická (2008) informují o tom, že největší podíl na přímém prodeji zastupují potraviny, které nevyžadují náročné zpracování. Mezi tyto potraviny se řadí ovoce, zelenina, maso a vybrané výrobky z mléčné produkce. Jako výhodu přímého prodeje uvádí blízký a vřelý vztah mezi prodejcem a spotřebitelem, který zůstane jeho věrným zákazníkem, aniž by upřednostnil nižší ceny biopotravin v supermarketech. Zprostředkovaný odbyt je zajišťován velkoodběrateli. Mezi nejvýznamnější patří Country Life, PRO – BIO obchodní společnost, Biodružstvo Praha a Sluneční brána.

Podle Václavíka (2006) lze rozdělit maloobchodní prodejny na konvenční supermarketové řetězce, družstevní prodejny a specializované prodejny zdravé výživy, přírodních produktů a biopotravin. Konvenční supermarketové prodejny se dále mohou členit na luxusní, ekonomické a diskontní supermarkety. Tyto typy prodejen dominují na českém trhu jak v počtu prodejen, tak i v objemu prodeje biopotravin. Specifikem těchto prodejen je, že nabízí biopotraviny s nižšími cenami než je tomu u specializovaných prodejen a vyžadují mít vždy všechny výrobky zabalené a označené EAN (viz zkratky, str. 55) kódy. Specializované prodejny jsou charakterizovány zejména širokou nabídkou kvalitních bio výrobků za vyšší cenu, spotřebitel se dozví mnoho informací o výrobcích a jsou ideálním místem pro malé producenty. Český trh s biopotravinami stále expanduje, což je patrné z výsledků za poslední období (2005 – 2008) zachycené v tabulce č. 3 (viz str. 28), kde je vidět rostoucí spotřeba biopotravin celkově v ČR, tak v přepočtu na obyvatele.

Tabulka č. 3: Růst spotřeby biopotravin v ČR 2005 až 2008

	2005	2006	2007	2008
Spotřeba biopotravin v mld. Kč	0,51	0,76	1,29	1,80
Spotřeba biopotravin v %	16	49	70	40
Spotřeba biopotravin na obyvatele v Kč	50	74	126	176
Spotřeba biopotravin na obyvatele v %	25	48	70	36

Zdroj: Green marketing (2009)

Podíl maloobchodní řetězců supermarketů a hypermarketů na českém trhu s biopotravinami stále roste, v roce 2008 představoval 74 % nákupu všech biopotravin. V daném roce se i výrazně zvýšil obrat prodeje na 28 % z 22 %, který byl zaznamenán v roce 2007. Tento fakt lze vysvětlit tím, že spotřebitelé uskutečňují nejvíce nákupů v supermarketech, kde je v současnosti dostačující nabídka biopotravin a už nepotřebují navštívit specializované prodejny. Dalšími faktory jsou zavedení svých vlastních „bio“ značek (na přelomu roku 2007 a 2008), vyčlenění speciálního regálu na tyto produkty a velkým počtem prodejen po celé ČR (viz zkratky, str. 55). Privátní značky maloobchodníků tvoří přes 30 % nabízeného bio sortimentu ve sledovaných řetězcích: Tesco (Tesco Organic), Interspar (Natur*pur), Albert (Albert Bio), Rossmann (EnerBio), Billa (Naše bio, Ja!Naturlich), Penny (BioBio). Nejviditelnější postavení z hlediska prodejní plochy mají biopotraviny a ostatní biovýrobky v drogistických řetězcích dm. Největší zastoupení zde má značka Alnatura, značky biokosmetiky Alverde, Lavera a Weleda. Jako první drogerie zařadila dm ekologické výrobky pro domácnost značek Ecover a Frosch a ekologické pleny Alana. Podrobnější přehled deseti největších maloobchodníků s biopotravinami je zachycen v příloze č. 2 (viz str. 58). V následující příloze č. 3 (viz str. 58) je uvedeno 10 největších firem na trhu s biopotravinami dle obratu v roce 2008.

Prodejny biopotravin a zdravé výživy se na obratu za rok 2008 podílely 18 %. Hlavní konkurenty nepředstavují hypermarkety a supermarkety, ale drogerie dm a diskonty Plus. Tyto dvě maloprodejny si získaly své zákazníky zejména nabídkou skvělého sortimentu, v případě diskontu Plus to je například mražená zelenina, pizza a zmrzlina.

Bioprodejny měly v minulosti větší zastoupení zákazníků především díky kvalitě potravin, širokému sortimentu zboží a osobnímu přístupu. V současnosti poslední dvě výhody upadají a to je důvodem, proč zejména ženy upřednostňují nákupy biopotravin v jiných prodejnách.

Dalšími odbytovými místy, která narůstají na důležitosti, jsou v současnosti lékárny. Zde spotřebitelé najdou především kojenecké a dětské výživy, čaje a doplňky stravy. V roce 2008 jejich podíl na celkovém prodeji dosáhl 4 % obratu (VÁCLAVÍK a kolektiv, 2009).

3.3 Kontrola a certifikace produkce

Ministerstvo zemědělství ČR na základě výběrového řízení uzavírá smlouvu s právnickou osobou, čímž ji pověřuje prováděním kontroly a opravňuje k vydávání osvědčení o původu bioproduktů či biopotravin. Tímto způsobem Ministerstvo zemědělství kontroluje dodržování Zákona o ekologickém zemědělství u přihlášených nebo registrovaných subjektů jako ekologičtí zemědělci (MOUDRÝ, J. – PRUGAR, J., 2001). Hlavním cílem kontroly a certifikace je zjistit, zda konkrétní zemědělský podnik dodržuje podmínky ekologického zemědělství. Dále zaručuje spotřebitelům pravost bioproduktu nebo biopotravin. Na základě úspěšně provedené kontroly a certifikace může producent používat ochrannou známku, která ho chrání před nekalou konkurencí (ŠARAPATKA, B. - URBAN, J., 2006).

Jak je uveřejněno na internetových stránkách organizace ABCERT AG, v lednu 2009 došlo k zásadním změnám v legislativě ekologického zemědělství v Evropském zemědělství. Nařízení Rady č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS, viz zkratky, str. 55) č. 2092/91 rozšířilo povinnosti členských států EU (viz zkratky, str. 55) podřídit kontrolní systémy ekologického zemědělství také předpisům nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES, viz zkratky, str. 55) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat. Z důvodů nových právních předpisů a zvyšujícího se počtu ekologických podniků se od 1. 1. 2010 rozdělují pravomoce a činnosti v kontrolním systému, a to mezi stávající soukromé kontrolní organizace a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

(ÚKZÚZ). Soukromé kontrolní organizace provádí kontroly spojené s vydáním osvědčení o původu bioproduktu nebo biopotraviny (MZe, 2011).

Kontrolní organizace ČR:

- KEZ, o.p.s. – číselný kód CZ-BIO-KEZ-01

Tato nezisková organizace vznikla v roce 1999 Svazem producentů a zpracovatelů biopotravina PRO-BIO, Nadačním fondem pro ekologické zemědělství FOA a Spolkem poradců ekologického zemědělství EPOS jako obecně prospěšná společnost (o.p.s.). Od svého vzniku provádí certifikaci výrobků vhodných pro použití v ekologickém zemědělství, certifikaci zařízení veřejného stravování, biokrmiv pro zvířata v zájmových chovech, přírodní kosmetiky a biokosmetiky (KEZ o.p.s., 2011).

Obrázek č. 3: Grafický znak Kontroly ekologického zemědělství (KEZ o.p.s.)

Zdroj: TANY (2011)

- ABCERT AG - číselný kód CZ-BIO-ABCERT-02

Společnost vznikla v roce 2002 sloučením kontrolních organizací Alicon a BioZert. V roce 2005 vznikla česká pobočka ABCERT AG sídlem v Brně. Dále má své pobočky v SRN a jižním Tyrolsku v Itálii (ABCERT AG, 2011).

Obrázek č. 4: Logo ABCERT AG

Zdroj: ABCERT AG (2011)

- BOKONT CZ – mezinárodní kód CZ-BOKONT-03

Kontrolní orgán BOKONT CZ je registrován v Official Journal of the European Union v Bruselu a je jedinou kontrolní organizací ekologického zemědělství v ČR, která je přihlášena k „Etickému kodexu“ akreditovaných osob u Českého institutu pro akreditaci (ČIA) v Praze (BOKONT CZ, 2011).

Obrázek č. 5: Logo kontrolního orgánu BOKONT CZ

Zdroj: ananas.cz (2011)

- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)

ÚKZÚZ vznikl na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR. Tento státní orgán uskutečňuje správní řízení a jiné správní činnosti, odborné a zkušební úkony, kontrolní a dozorové činnosti v oblasti rostlinné a živočišné produkce. Od 1. 1. 2010 ÚKZÚZ kontroluje také dodržování podmínek pro vyplácení dotací v AEO (viz zkratky, str. 55). Další pravomoci ÚKZÚZ jsou zachyceny v tabulce č. 4 (MZe, 2009).

Tabulka č. 4: Přehled pravomocí ÚKZÚZ a kontrolních subjektů (KS)

ÚKZÚZ	KS
Je kontrolováno cca 5% podniků z celkového počtu. Podniky jsou vybírány na základě rizikové analýzy	1x ročně jsou kontrolovány všechny certifikované podniky
Kontroly jsou neohlášené ¹	Kontroly mohou být řádně ohlášené (v rámci pravidelných certifikačních kontrol) nebo i namátkově neohlášené
Možnost uložit nápravná opatření a kontrola jejich plnění	Možnost uložit sankci podle vlastního sankčního řádu
Odběr vzorků ano	Odběr vzorků ano
Při zjištění porušení zákona podávají podnět na MZe k zahájení správního řízení	Při zjištění porušení zákona podávají podnět na MZe k zahájení správního řízení
Vydávání výjimek na konvenční osivo a sadbu, ostatní výjimky uděluje MZe	Nemohou vydávat výjimky
	vydání / odepření / odejmutí osvědčení

¹ Neohlášené bývají většinou úřední kontroly, ale i ty se v zájmu proveditelnosti v některých případech ohlašují min. 48 hodin předem.

Zdroj: MZe (2009)

Moudrý a Prugar (2001) rozdělují kontroly na:

- Ohlášené kontroly

Tento druh kontroly probíhá jednou za rok a zahrnuje celý podnik (pozemky a kultury, stáje a zvířata, stroje, technologie a technologická zařízení, sklady, obaly a etikety, provozní, skladovou a účetní evidenci). Dále se také kontroluje úplnost a pravdivost údajů v přihlášce. Na konec kontrolor vyplní formulář zápisu o kontrole.

- Neohlášené kontroly

Neohlášené kontroly jsou dvojího druhu, a to nařízené (cílené) a namátkové. Účelem cílených kontrol je zjistit, zda daný podnik plní nařízená nápravná opatření. Na základě provedených namátkových kontrol se hodnotí úroveň a objektivnost inspektorů dané organizace.

- Revizní kontroly

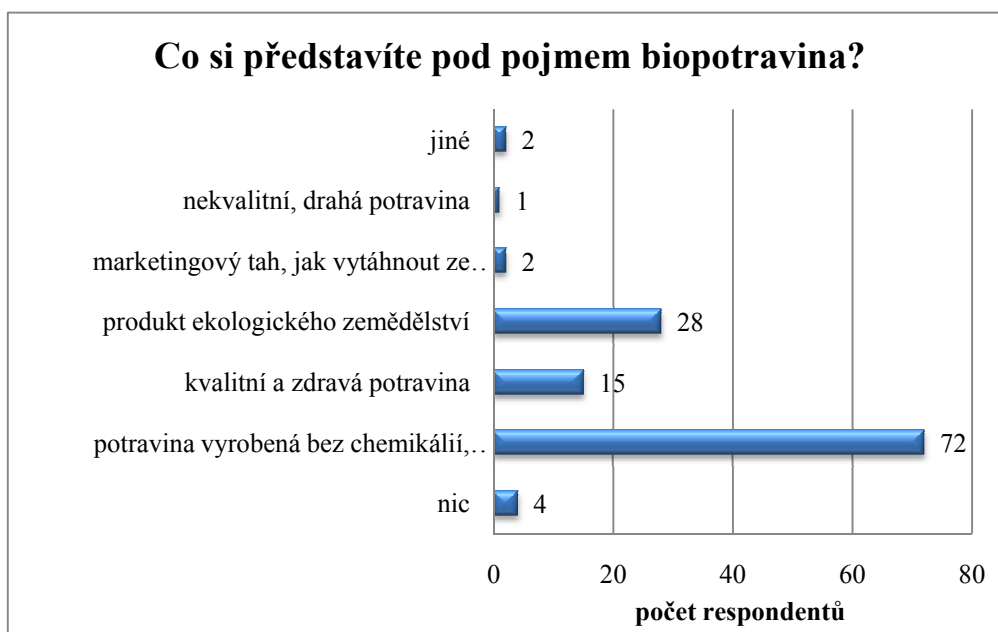
V případě písemné stížnosti nebo odvolání podnikatele v souladu se sankčním řádem může ředitel kontrolního orgánu, Certifikační výbor nebo Ministerstvo zemědělství ČR rozhodnout o revizní kontrole.

4 Komparace maloobchodního prodeje bio produktů s konvenčními potravinami ve vybraném regionu

Z grafu č. 1, který zachycuje počet respondentů, jež odpovídali na otázku č. 10 „Co si představíte pod pojmem biopotravina?“ (viz příloha č. 4, str. 59), je patrné, že pro 115 respondentů (z celkového počtu 124) znamenají biopotraviny produkty ekologického zemědělství, kvalitní a zdravé potraviny, které jsou vyrobené bez chemikálií, hnojiv a hormonů. Pod bodem „jiné“ se nachází odpovědi, že biopotravina je zrní a zelenina. Na výše zmíněnou otázku byly získány i záporné odpovědi, v podobě, že se jedná o marketingový tah, jak vytáhnout ze spotřebitelů co nejvíce peněz a biopotraviny jsou nekvalitní, drahé potraviny. Pouze čtyři respondenti uvedli v dotazníku, že jim pojem biopotravina nic neříká.

Graf č. 1: Význam biopotravin u respondentů

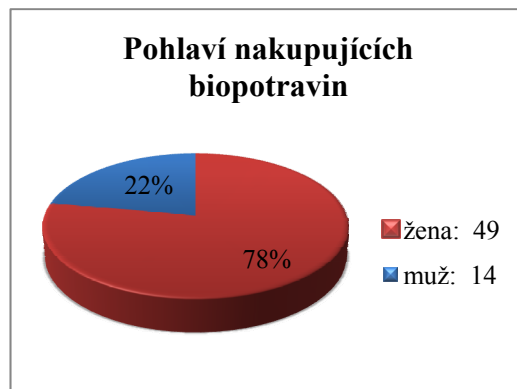
Zdroj: vlastní práce

Graf č. 2: Respondenti nakupující a nenakupující biopotraviny

Zdroj: vlastní práce

Graf č. 3: Pohlaví zákazníků kupujících biopotraviny

Zdroj: vlastní práce

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že z celkového počtu 124 respondentů, biopotraviny nakupuje 65 spotřebitelů (viz graf č. 2), z čehož jsou ze 78 % ženy (viz graf č. 3). Z odpovědí spotřebitelů nakupujících biopotraviny vyšlo, že se nejvíce poptávají po mléčných výrobcích ekologického původu (viz graf č. 4). Tento fakt může být dán ne tak vysokým rozdílem v cenách v porovnání s konvenčními mléčnými výrobky, jež je doloženo v tabulce č. 5 (str. 37), kde jsou zachyceny ceny vybraných potravin. Naopak nejmenší zájem je o luštěniny, pečivo a nápoje. Odpověď různé označili tři respondenti. Svou odpověď specifikovali tím, že kupují vejce, sezónní potraviny a kombinaci všech uvedených možností odpovědí.

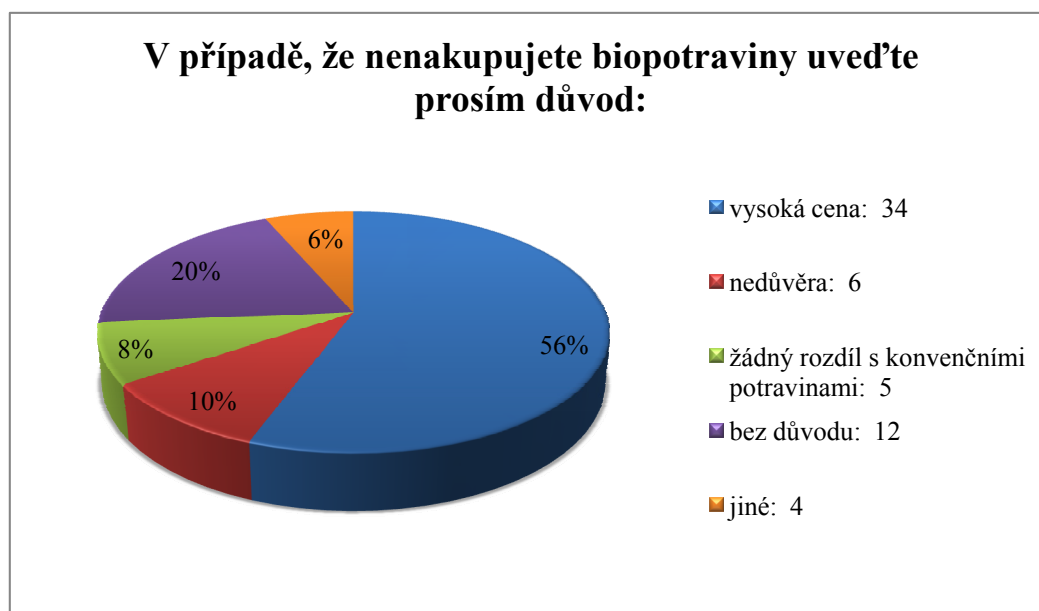
Graf č. 4: Nakupované množství daných druhů biopotravin

Zdroj: vlastní práce

Respondenti, kteří nenakupují biopotraviny, udali jako důvody zejména vysokou cenu (celkem 34 respondentů, tj. 56 %) a nedůvěru vůči biopotravinám (6 respondentů, tj. 10 %). Z grafu č. 5 lze dále vyčíst, že 20 % dotazovaných nemá důvod kupovat biopotraviny. Odpověď jiné, jež zvolili čtyři respondenti, zahrnuje odpovědi: potraviny nakupuje manželka, malý sortiment v prodejnách, respondent zavrhuje biopotraviny a podporuje GMO potraviny. Čtvrtý důvod udal respondent, že „bio“ produkty škodí životnímu prostředí, z čehož lze usoudit, že celkově o ekologickém zemědělství nemá správné informace. U respondentů bylo v dotazníkovém šetření také zjišťováno, zda důvěřují označení bio na výrobcích (viz příloha č. 5, str. 61). Z celkového počtu 124 dotázaných, jich více jak polovina (62) odpovědělo, že označení na biopotravinách částečně důvěřuje. Plnou důvěru mají biopotraviny u 34 spotřebitelů, o 6 méně, tj. 28, biopotravinám nedůvěřuje. Respondenti nejčastěji nedůvěřují biopotravinám kvůli medializovaným kauzám a manipulaci s údaji na obalu. Někteří dokonce mívají osobní zkušenosti s mýlivým značením biopotravin.

Graf č. 5: Důvody respondentů nenakupujících biopotraviny

Zdroj: vlastní práce

Za předpokladu nižšího rozdílu cen „bio“ a konvenčních potravin, bylo v dotazníkovém šetření zjištěno, že až 25 respondentů, kteří nenakupují biopotraviny, by nakupovalo biopotraviny více. 17 respondentů nezměnilo svůj názor, postoj k biopotravinám a označili odpověď „nenakupoval bych je více“. 19 dotazovaných se k otázce vyjádřilo neutrálně a odpovědělo „nevím“. Z grafu č. 6 lze vidět, že 57 respondentů, kteří již nakupují biopotraviny, by při nižším cenovém rozdílu daných potravin, nakupovali biopotraviny častěji a možná i za vyšší částky než doposud, kdy 23 respondentů nakupující biopotraviny uskutečňuje jejich nákup 1x za měsíc (viz příloha č. 6, str. 61). Nejmenší četnost, 1x za rok, je zaznamenána u 3 respondentů. 24 dotazovaných (z celkového počtu nakupujících 63) nejčastěji vydá za nákup biopotravin měsíčně maximálně 200 Kč (viz příloha č. 7, str. 62). U této otázky „Jakou částku jste ochoten/na vydat za nákup biopotravin měsíčně?“ není tak velký rozdíl v počtu odpovědí jako u jiných otázek. Dokazuje to fakt, že 20 respondentů utratí měsíčně za biopotraviny v rozmezí 201 – 500 Kč a 16 dotazovaných 501 – 1 000 Kč.

Graf č. 6: Předpoklad nižšího rozdílu cen bio výrobků a konvenčních potravin

Zdroj: vlastní práce

Jak je již všeobecně známo, cena biopotravin je vyšší než u konvenčních potravin z důvodu nákladnější výroby. Na základě provedeného výzkumu, který proběhl v Praze v maloobchodních a specializovaných prodejnách v roce 2008, bylo zjištěno, že průměrný rozdíl cen konvenčních a biopotravin je 95 %. Bylo prokázáno, že výši cen ovlivňuje místo a způsob prodeje, druh potravin a region, kde se dané biopotraviny prodávají. Bio výrobky jsou prodávány za nejnižší ceny přímo od producenta, prostřednictvím tzv. prodeje přímo ze dvora. Tento způsob však v ČR není moc rozšířen, protože je velice nákladný pro ekologického producenta. Dalším zjištěním v průzkumu bylo, že ceny biopotravin nabízené v řetězcích maloobchodních prodejen jsou nižší průměrně o 14 % než ve specializovaných prodejnách. Nejvyšší rozdíly byly zaznamenány u čerstvých biopotravin kolem 50 % (mrkev, brambory, cibule, vejce). Naopak nejnižší rozdíly byly v cenách mléčných produktů (VALEŠKA, J. a kolektiv, 2008).

Tabulka č. 5: Porovnání cen daných druhů biopotravin a konvenčních potravin

	Cena „bio“ v Kč	Cena „nebio“ v Kč
jogurt bílý 150 g	9,90	4,90 – 8,50
mléko plnotučné 1l	24,50	14,90 – 22,90
brambory 1 kg	29,90	19,90
citróny 1 kg	69,80	29,90
rajčata 1 kg	59,90	39,90
špagety	39,90	14,90 – 29,90

Zdroj: vlastní práce

Odborníci z Univerzity v Newcastlu na základě provedené studie uvedli, že biomléko je zdravější než konvenční mléko, a to z důvodu menšího obsahu škodlivých tuků (o 30 až 50 %) a vyššího a více prospěšných mastných kyselin, nezávisle na vlivu počasí. Biomléko je zdravější i v zimě, kdy krávy nemají přístup k čerstvé trávě. Z výsledků provedené studie Gillian Butlerové vyplývá, že krmení krav na biofarmách je uniformní, protože odborníci neobjevili mléko, které by se lišilo ve složení tuků s jiným mlékem. Mléko je oceněno pro obsah bílkovin, nenasycených mastných kyselin, minerálů a vitamínů (Bio měsíčník pro trvale udržitelný život, 2/2011).

Tabulka č. 6: Komparace „bio“ a „nebio“ mléka

Hodnoty pro 100 ml	„Bio“ mléko plnotučné	„Nebio“ mléko plnotučné
energetická hodnota	266 kJ/63 kcal	270 kJ/67 kcal
bílkoviny v g	3,22	3,2
sacharidy v g	4,75	4,6
tuky v g	3,6	3,5

Zdroj: vlastní práce

Jak je uvedeno v tabulce č. 6, mléko „bio“ obsahuje větší množství tuků 3,6 g na 100 ml než je tomu u běžného mléka, které dosahuje hodnot 3,5 g. Průšová a Zemanová (2004) uvádí, že biomléko je sladší právě z tohoto důvodu, že obsahuje více tuků, někdy až 4,2 g na 100 ml, než normální mléko. Navzdory této skutečnosti „nebio“ mléko má vyšší energetické hodnoty. Ostatní údaje, množství bílkovin a sacharidů, jsou téměř srovnatelné.

5 Hodnocení formy prodeje bio produktů a jejich umístění v prodejně

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že respondenti, kteří nakupují biopotraviny, upřednostňují jejich nákup v supermarketech a hypermarketech (viz graf č. 7, str. 39), což může být způsobeno stále se zvětšující nabídkou, nižší cenou biopotravin ve srovnání s cenami biopotravin ve specializovaných prodejnách, zavedením privátních značek u řady maloprodejen a vymezením speciálního regálu pro biopotraviny. Dalším faktorem může být se snižující se úroveň některých specializovaných prodejen a špatná zkušenost zákazníka v podobě neochoty a nedostatečných informací získaných od personálu prodejny. Z grafu lze odhadnout, že farmářské trhy se staly poměrně oblíbenou formou nákupu biopotravin. V poslední době se staly zpestřením běžného nákupu potravin u řady měst. Touto formou může také zákazník získat velice cenné a zajímavé informace o dané potravine a její produkci. Může dojít i k navázání vztahu mezi spotřebitelem a producentem, ale i nepřímo ke vztahu mezi spotřebitelem k dané půdě či zemědělství. Naopak nejméně odpovědí získal způsob nákupu ze dvora a jiné. Takle odpověď zahrnuje dva hlasy respondentů, z nichž jeden upřednostňuje nákup biopotravin na internetu a druhý osobní dovoz. Součástí dotazníkového šetření byla otázka zaměřená na znalost míst specializovaných prodejen v okolí respondentova bydliště. Jak je zachyceno v grafu (viz

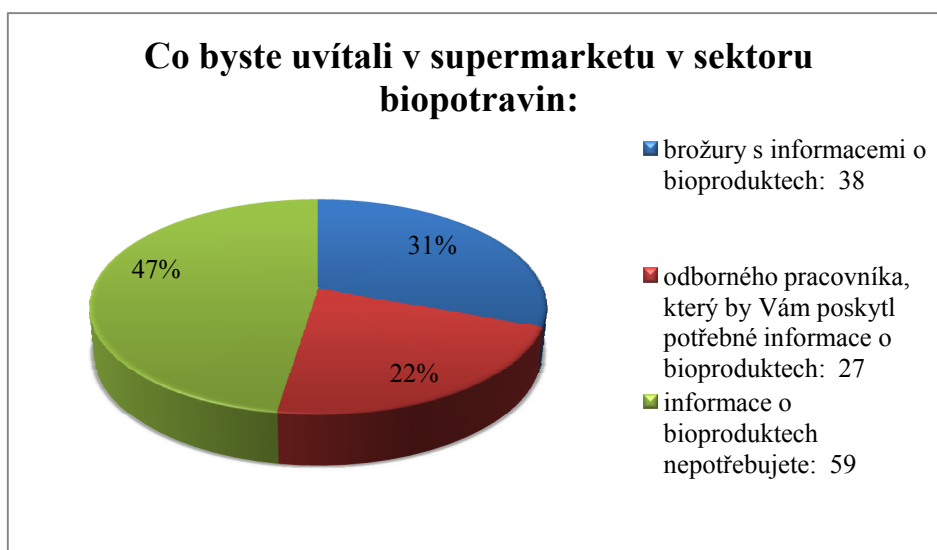
příloha č. 8, str. 62), 84 dotazovaných ví o umístění specializovaných prodejen a 80 nikoliv. Bylo zjištěno, že i spotřebitelé (6), kteří nakupují biopotraviny, nevědí, zda se v jejich okolí nachází bioprodejna. Z toho lze usoudit, že tito respondenti preferují nakupování bio výrobků u jiného typu maloobchodního prodeje.

Graf č. 7: Zastoupení forem prodeje biopotravin

Zdroj: vlastní práce

Graf č. 8: Inovace v supermarketu v sektoru biopotravin

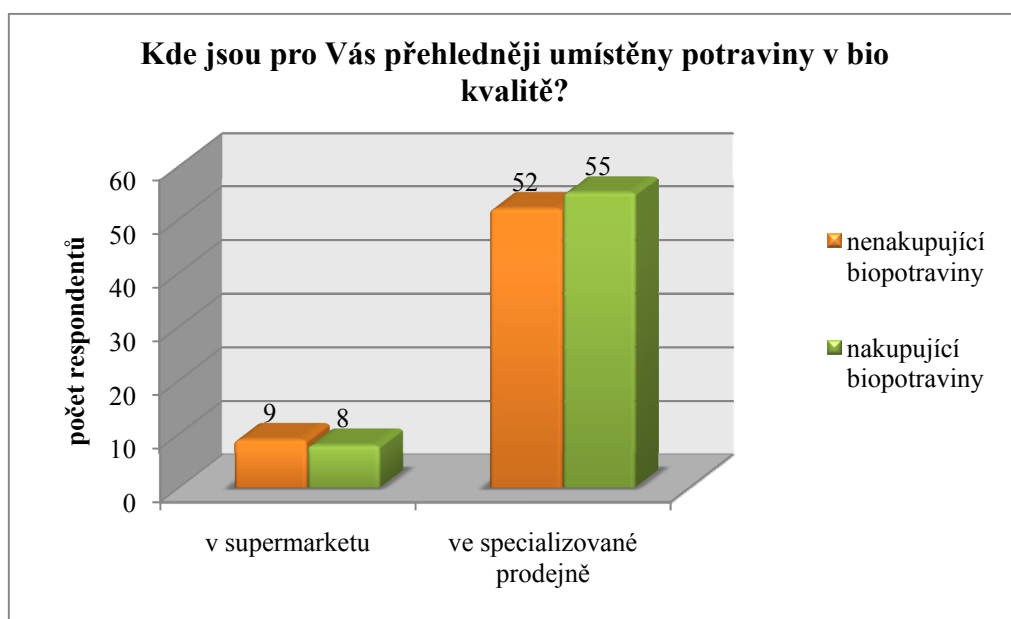

Zdroj: vlastní práce

Z celkového počtu dotázaných na otázku č. 9 „Co byste uvítali v supermarketu v sektoru biopotravin:“, jež je zachycena v grafu č. 8 (str. 39), uvedlo 47 %, tj. 59 dotázaných, že informace o bioproduktech nepotřebují. 31 % respondentů by uvítalo v sektoru biopotravin brožury s informacemi o bioproduktech a 22 % (27 respondentů) by v sektoru biopotravin vyhledalo odborného pracovníka, který by jim byl schopen odpovědět na dotazy a podat patřičné informace. Předposlední zmíněný aspekt by se možná vyplatilo zavést, zvýšila by se tak informovanost zákazníků o produktech ekologického zemědělství, důvěra v ně a distribuce brožur by nebyla natolik nákladná jako placení odborného pracovníka.

Z grafu č. 9 s názvem „Umístění biopotravin“, lze vidět téměř shodné výsledky, které se vztahují k otázce č. 5 „Kde jsou pro Vás přehledněji umístěny potraviny v bio kvalitě?“. Téměř všichni respondenti se shodli, že biopotraviny jsou přehledněji umístěny ve specializované prodejně. Drtivá většina respondentů (55), kteří nakupují biopotraviny, je toho názoru, že přehledněji jsou umístěny biopotraviny ve specializované prodejně. Navzdory tomuto faktu preferují nákupy biopotravin v supermarketech a hypermarketech, kde jsou následně zaznamenány větší obraty prodeje bio výrobků.

Graf č. 9: Umístění biopotravin

Zdroj: vlastní práce

Součástí dotazníku byla také otázka „Kde raději nakupujete bio výrobky?“ (viz příloha č. 7, str. 62). Převážná většina 92 %, tj. 58 respondentů, dává přednost nákupu v České republice a pouze 8 %, tj. 5 dotázaných, upřednostňuje nákupy v cizině. Z cizích zemí byly v odpovědích zastoupeny, Německo (čtyři hlasy) a Velká Británie (jeden hlas). V Německu respondenti nakupují z toho důvodu, že jsou zde levnější, kvalitnější biopotraviny a více věří v to, co je uvedeno na obalu bio výrobku. Respondent, který nakupuje biopotraviny ve Velké Británii, tak činí z důvodu většího výběru, přijatelnější ceny vzhledem k výši příjmu a biopotraviny jsou dostupnější. Nicméně i přesto respondent preferuje výrobky z ČR. Z dotazníkového šetření bylo též zjištěno, jakého původu respondenti nakupují biopotraviny. Z grafu (viz příloha č. 9, str. 63) je patrné, že 56 respondentů preferuje výrobky českého původu a pouhých 7 výrobky zahraničního původu. Tento fakt je pozitivní pro české zemědělcce, nejen z hlediska zisků, ale hlavně důvěry v jejich výrobky, i přesto, že jsou ohodnoceny většinou vyšší cenou než dovezené produkty.

6 Význam postavení specializovaných prodejen s bioprodukty

PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců představuje občanské sdružení (nestátní neziskovou organizaci) nejen zemědělců a zpracovatelů ekologického zemědělství, ale také prodejců biopotravin, nezávislých maloobchodních prodejen biopotravin, poradců, škol, spotřebitelů a přátel alternativního zemědělství. Svaz PRO - BIO spolupracuje s ministerstvy zemědělství a životního prostředí, s významnými zahraničními svazy Bioland a Bioaustria, výzkumnými ústavami FiBL a je členem mezinárodní asociace IFOAM (viz zkratky, str. 55). Bioprodejny PRO-BIO patří mezi členy odborné sekce Prodej a marketing biopotravin, která má na starosti správu profesního svazu maloprodejců výrobků kvality bio a rozvoj sítě prodejen, kterým poskytuje odborné poradenství, propagaci, jednotné značení bioprodejen, zařizuje vzdělání a informační podporu. Dále pro ně vyjednává obchodní a marketingové podmínky s dodavateli a spoluprací s okolními ekologickými farmáři (ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K., 2005). V rámci společného projektu PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců a Spolku poradců v ekologickém zemědělství ČR (EPOS, viz zkratky, str. 55), který se týká podpory producentů biomléka,

chtějí v rámci programu motivovat i ostatní chovatele nejen ekologické, ale i ty, kteří uvažují o přechodu z konvenční výroby na ekologickou. Tento program zahrnuje individuální poradenství, kde jsou zahrnuty tři bezplatné konzultace s odborníky v EZ (viz zkratky, str. 55), ve výživě zvířat a veterináři. Program platí do konce roku 2011 a zatím se do něj zapojilo 110 producentů mléka (Tisková zpráva Svazu PRO-BIO, 2011).

Obrázek č. 6: Mapa specializovaných bioprodejen v ČR

Zdroj: vlastní práce dle podkladů z Google.com (2011)

Tabulka č. 7: Množství specializovaných prodejen s bioprodukty v ČR

Kraj	Počet specializovaných prodejen
Praha	117
Středočeský	23
Plzeňský	11
Karlovarský	3
Ústecký	14
Liberecký	11
Královéhradecký	19
Pardubický	16
Vysočina	12
Jihočeský	19
Jihomoravský	62
Olomoucký	26
Moravskoslezský	27
Zlínský	25
celkem	385

Zdroj: vlastní práce

Jak je vidět z tabulky č. 7 (viz str. 42) a mapy (viz obrázek č. 6, str. 42), největší množství specializovaných prodejen (117) se nachází v Praze. Důvodem může být vysoký počet obyvatelstva a cizinců, kteří mají velký zájem o zdravé, nezávadné biopotraviny a další výrobky z „bio“ produkce. Dalším aspektem může být vyšší úroveň životního stylu, která může být dána vyššími příjmy obyvatel. Z vytvořeného seznamu specializovaných prodejen v ČR (viz příloha č. 13, str. 64) lze vyčíst, že největší zastoupení v síti specializovaných prodejen v Praze mají společnosti Country Life s.r.o. a Albio s.r.o. Každá firma provozuje čtyři bioprodejny.

Společnost Albio s.r.o. se sídlem v ulici Truhlářská 20, č.p. 1119, Praze 1, v současnosti provozuje včetně tří prodejen biopotravin, prodejny s přírodní kosmetikou, bio restaurací, kváskovou biopekárnou také biocatering, infocentrum a přednáškový sál (JUSTICE, 2011). Jak udává internetový zdroj, společnost Albio s.r.o. otevřela v Praze 5, v ulici 14. října, dosud největší prodejnu biopotravin a přírodní kosmetiky v ČR (viz zkratky, str. 55). Příznivci bio si zde mohou vybrat z nejširší nabídky biopotravin, která zahrnuje například kravské i kozí mléčné výrobky, sezónní ovoce a zeleninu z českých ekofare, pečivo z vlastní biopekárny, masné biovýrobky, těstoviny a zdravé zákusky slazené obilnými slady. Vedle těchto výrobků se v nabízeném sortimentu nachází i vína v bio kvalitě a nově rozšířená kosmetika vyprodukovaná ekologickým zemědělstvím. Společnost se může pyšnit i oceněním nejlepší bioprodejny z roku 2004. Od roku 2005 patří nově sestavený jídelní lístek dle sezóny a kurzy vaření s biopotravinami. Dále v prodejnách a na svých internetových stránkách společnost Albio s.r.o. zveřejňuje recepty s informacemi o postupu při vaření a zdravotních účincích používaných surovin (Dáma.cz, 2011).

Pro nastínění postavení specializovaných prodejen byl proveden rozhovor s panem Jiřím Petrákem, spolujednatelkou specializované prodejny Bio&Dia v ulici Hruškova 87, v Domažlicích. Společně s manželkou, paní Danou Petrakovou, která je též majitelka, nabízí v prodejně veškerý dostupný sortiment bioproduktů, včetně masných výrobků, čerstvého ovoce a zeleniny (dostupné v sezóně), bezlepkové a „dia“ výrobky a vína. Přehled všech otázek rozhovoru je zachycen v příloze č. 12 (viz str. 64). Z rozhovoru bylo zjištěno, že nelze jednoznačně určit druh biopotraviny, po které je největší poptávka v této specializované prodejně. Nejvíce zde bio výrobky nakupují ženy, zejména maminky

s dětmi, ve věku 20 – 40 let, ale též i penzisté. Na otázku č. 4 „Stalo se, že se zákazník poptával po nějakém druhu biopotraviny, a vy jste ho ve své nabídce neměli?“ nebyla získána konkrétní odpověď, avšak speciální poptávku provádí zákazník, který je ovlivněn reklamou v televizi či jiným médiem a propagovaný výrobek si poté zakoupí s pocitem, že udělal maximum pro své zdraví. Manželé Petrákové spolupracují celkem s 20 dodavateli, například PRO – BIO, Country Life a Prameny zdraví. Důvěra zákazníka v biopotraviny je zajištěna pravidelnými kontrolami České zemědělské a potravinářské inspekce (ČZPI, viz zkratky, str. 55). Marže u nabízených biopotravin se pohybuje v rozmezí 10 – 20 %, u vybraných druhů (zejména u těch, které mají vysokou nákupní cenu) je marže nižší než 10 %. Na podporu prodeje se v prodejně Bio&Dia uskutečňují ochutnávky, poradenství, cenové akce a v případě zájmu, kurzy vaření s biopotravinami. Kurzy vaření začali majitelé provádět z toho důvodu, že řada zákazníků, především ženského pohlaví, nevěděla jak správně skombinovat biopotraviny a upravit je tak, aby výsledný pokrm byl požitelný a chutný. Na poslední otázku „Zvýšila se poptávka po biopotravinách v posledních letech?“ byla získána záporná odpověď. V posledních letech se spíše poptávka snížila. Pokles byl zaznamenán od doby, kdy byla v supermarketech rozšířena nabídka biopotravin a na trh vstoupily s vlastními výrobky „bio“.

6.1 Doplnující výsledky dotazníkového šetření

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že z celkového počtu 124 respondentů jich nejvíce má čistý měsíční plat v rozmezí 10 – 20 tisíc Kč (38 dotazovaných), věkovou kategorii 21 – 30 let (98) a nejvyšší dosažené vzdělání má středoškolské (86).

Tabulka č. 8: Charakteristika respondentů

Pohlaví respondentů	
žena	muž
82	42

Zdroj: vlastní práce

Věková kategorie respondentů					
do 20 let	21 – 30 let	31 – 40 let	41 – 50 let	51 - 60 let	60 a více
3	98	8	3	8	4

Zdroj: vlastní práce

Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů		
základní	středoškolské	vysokoškolské
2	86	36

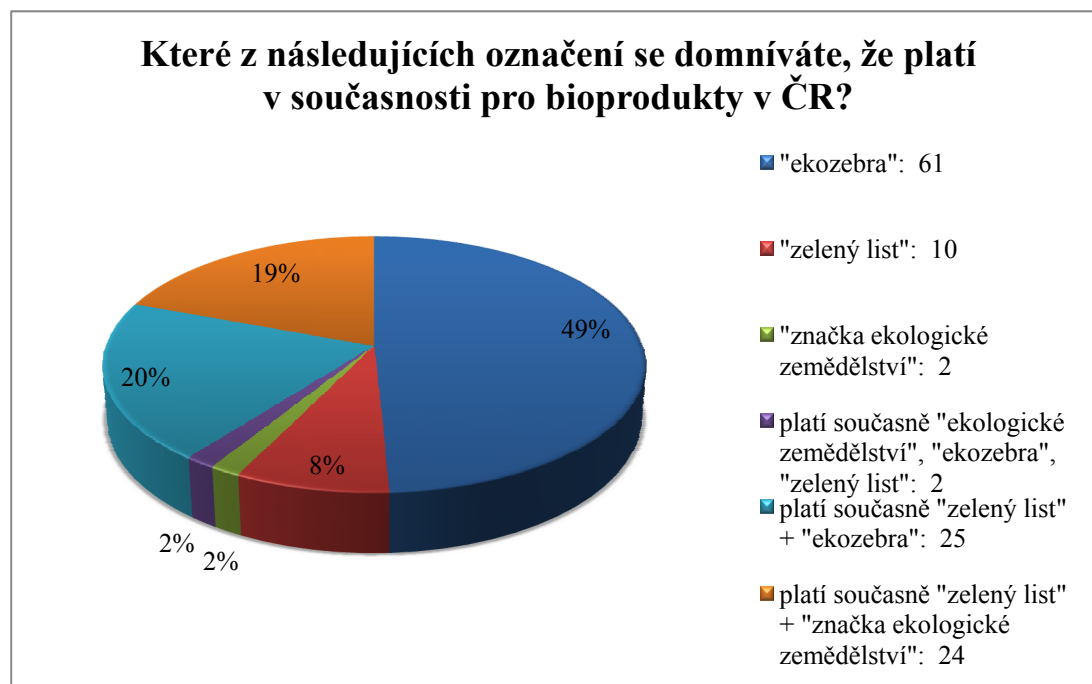
Zdroj: vlastní práce

Výše čistého měsíčního platu respondentů				
0 Kč (jsem student)	do 10 tisíc Kč	10- 20 tisíc Kč	20 – 30 tisíc Kč	nad 30 tisíc Kč
36	32	38	12	6

Zdroj: vlastní práce

Smyslem dotazníkového šetření bylo dále zjistit, zda respondenti vědí, jaké označení se používá v současnosti na biopotravinách. Z výsledků lze určit, že čeští spotřebitelé dobře znají označení tzv. „ekozebra“, protože se v odpovědích objevila celkem 86 krát. V tomto počtu je zahrnuto i 25 respondentů, kteří se již seznámili s novinkou, že se od 1. 7. 2010 musí na obalech biopotravin společně používat s označením „ekozebra“ i tzv. „zelený list“ EU nebo si již všimla obou označení na obalech. Dále lze z grafu č. 10 vyčíst, že 24 dotazovaných se domnívá, že se na obalech v ČR používá současně označení „zelený list“ a „značka ekologického zemědělství“, která byla platná před vznikem „zeleného listu“ v zemích EU.

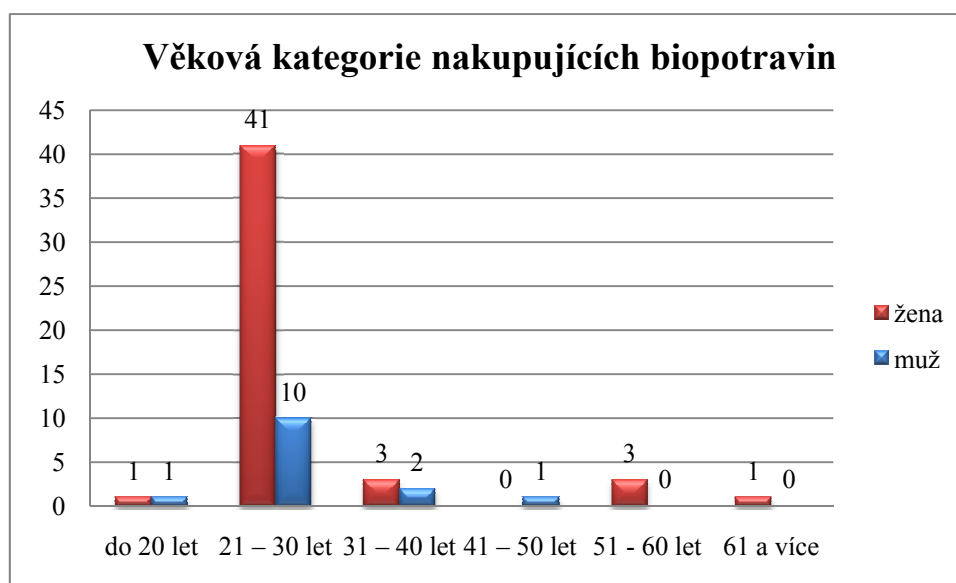
Graf č. 10: Znalost značek na biopotravinách

Zdroj: vlastní práce

V grafu č. 11 je zachycena četnost respondentů v daných věkových kategoriích a jejich srovnání u ženského a mužského pohlaví. Jednoznačně lze určit, že nejvíce spotřebitelů podílejících se na nákupu biopotravin (51, z toho 41 žen a 10 mužů) je v rozmezí 21 – 30 let. Tato skupina může zahrnovat studenty, svobodné a vdané ženy či ženaté muže, kteří mohou mít již založenou rodinu.

Graf č. 11: Věková skupina nakupujících biopotravin

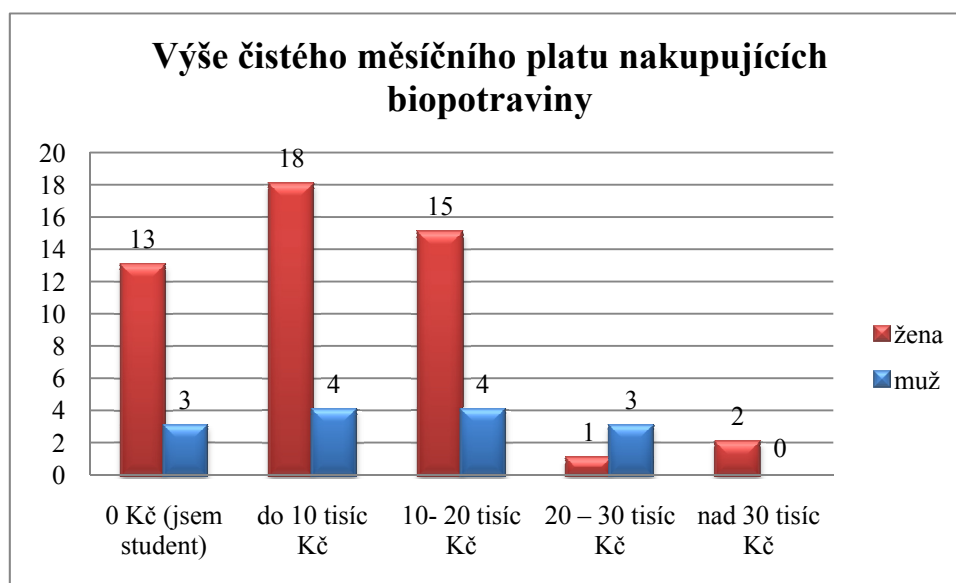

Zdroj: vlastní práce

Graf č. 12 (viz str. 47) zobrazuje výsledky ve výši čistého měsíčního platu respondentů, kteří nakupují biopotravin. Nejpočetnější skupinu zastupují ženy, jejichž čistý měsíční plat dosahuje do 10 tisíc korun. Zajímavostí je, že do této skupiny spadají i ženy, které mají vysokoškolské vzdělání. Tento fakt je možné vysvětlit, že jsou dotyčné na mateřské dovolené, protože by z teoretického hlediska měly mít plat vyšší než 20 tisíc Kč. V pořadí druhou nejpočetnější skupinou jsou opět ženy, ale s platem v rozmezí 10 – 20 Kč. Poměrně velké zastoupení má i skupina studentů, jichž jsou 13 pohlaví ženského a 3 pohlaví mužského. Z toho je zřejmé, že zájem o biopotravin stoupá s vyšším vzděláním nejen v oblasti ekologického zemědělství a produkce biopotravin, ale životního prostředí celkem a předejetí případných přírodních pohrom v budoucnu. V dotazníkovém šetření bylo zjištěno (viz příloha č. 11, str. 63), že respondenti nakupující biopotravin, kteří mají

nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské, jsou v počtu 45 lidí, z toho 34 žen a 11 mužů. S nižším počtem je zastoupena skupina respondentů, jež má nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské. Zde je zahrnuto 15 žen a 3 muži. Tato skupina se však v budoucích letech může rozrůst o spotřebitele z předchozí skupiny, kteří zakončí studium na vysokých školách.

Graf č. 12: Výše čistého měsíčního platu nakupujících biopotraviny

Zdroj: vlastní práce

7 Celkové hodnocení a doporučení

Na základě provedené pilotáže u deseti vybraných respondentů byly přijaty z jejich strany připomínky k některým otázkám, jež pro ně nebyly dostatečně srozumitelné a jejich uspořádání v dotazníku přehledné. Otázky byly opraveny, a pro větší jejich přehlednost bylo upraveno pořadí, čímž se předešlo budoucímu hektickému přecházení dotazovaných mezi otázkami. V terénním šetření bylo rozdáno 150 dotazníků v tištěné a elektronické podobě, zpět jich bylo vráceno 124. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 124 respondentů, 82 žen a 42 mužů. Nejpočetnější věkovou skupinou byla kategorie 21 – 30 let. Největší počet respondentů mělo nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské a výši čistého měsíčního platu v rozmezí 10 – 20 tisíc Kč. Terénní sběr dat probíhal v období 1. 12. 2010 až 28. 2. 2011.

Hypotéza č. 1 „Prodej bioproduktů v maloobchodních prodejnách v České republice roste.“ byla potvrzena. Z výsledků, jež jsou zachyceny v grafu č. 2 „Respondenti nakupující a nenakupující biopotravin“ (viz str. 34), je patrné, že 63 respondentů nakupuje biopotravin. Množství těchto respondentů zaujímá 51 % z celkového počtu zúčastněných dotazníkového šetření. Vedle těchto výsledků lze hypotézu č. 1 potvrdit i na základě průzkumu provedeného organizací Green marketing (viz tabulka č. 3, str. 28), kde bylo zjištěno, že spotřeba biopotravin na obyvatele za období 2005 – 2008 vzrostla o 126 Kč. V roce 2005 částka spotřeby biopotravin na jednoho obyvatele činila 50 Kč, zatímco v roce 2008 se vyšplhala do výše 176 Kč. Dle zjištěných údajů z tabulky č. 3 lze predikovat, že spotřeba biopotravin na obyvatele za rok 2010 se bude pohybovat kolem částky 278 Kč.

Hypotéza č. 2 „Největší poptávka po biopotravinách je ve specializovaných prodejnách“ je vyvrácena. Dosvědčují to výsledky z grafu č. 7 (viz str. 39), jež zachycuje místa, která spotřebitelé preferují při nákupu biopotravin. Nejvíce biopotravin nakupují v supermarketech a hypermarketech, zde preferuje nákupy až 28 respondentů (z 63 dotazovaných, kteří nakupují biopotravin). Specializované prodejny společně s farmářskými trhy obsadily z hlediska četností odpovědí respondentů druhé místo s 15 hlasy. Tuto skutečnost lze odůvodnit tím, že ceny biopotravin v supermarketech jsou u řady druhů nižší než ve specializovaných obchodech a je prokázáno, že cena je stále jednou z hlavních bariér nákupu bio výrobků. Dalším faktorem může být již dostačující velikost sortimentu a lepší dostupnost supermarketů a hypermarketů v místě bydliště respondenta.

Z provedeného dotazníkového šetření lze usoudit, že převážná většina zákazníků je obeznámena v současnosti s pojmem biopotravina. I označení biopotravin, od 1. 7. 2010 platné společné užívání znaků tzv. „ekozebra“ a „zeleným listem“ EU, jsou u spotřebitelů všeobecně známé. Zejména „ekozebra“, jež měla největší počet odpovědí od respondentů (viz graf č. 10, str. 45). Tento fakt je dán tím, že označování bioproduktů a biopotravin ochrannou známkou „ekozebra“ je od začátku dáno zákonem a značku lze vidět téměř na všech výrobcích získaných z ekologického zemědělství. Ještě se ale nalezne nepřehlédnutelné množství lidí, kteří biopotravinám a jejich označení nedůvěřují nebo pouze z její části, což je způsobeno nejen medializovanými kauzami, ale především

nedůvěrou v producenty a ve výrobce biopotravin, kteří prostřednictvím dobré marketingové strategie a reklamy, využívají zájmu lidí o kvalitní a zdravotně nezávadné potraviny a snaží se z nich získat co nejvíce peněz. Možným řešením je podpora farmářských trhů, které v současnosti nabývají na populárnosti, a jejímž prostřednictvím zákazníci získají přímo od producenta cenné informace ohledně jejich výrobků a možné tipy na jejich nejlepší využití. Zejména se zde naskýtá možnost navázání kontaktu spotřebitele přímo s producentem a v případě spokojenosti s jeho službami, domluva na budoucím pravidelném odběru biopotravin (například sezónních produktů).

Z dotazníkového šetření vyplývá i možné řešení pro seznámení se s principy a problematikou ekologického zemědělství včetně biopotravin prostřednictvím brožur umístěných v sekci biopotravin v řetězcích maloobchodních prodejen, zejména v supermarketech a hypermarketech, kde jsou zaznamenány největší obraty v prodeji biopotravin. Pro podporu prodeje biopotravin by bylo také možné distribuovat do domácností slevové letáky s více akcemi zaměřenými na biopotraviny a zavedení časopisů s články a recepty. V současnosti je zaznamenán úspěch i cestou internetového prodeje biopotravin, čímž se zvyšuje informovanost spotřebitelů o původu bio výrobků. Příkladem může být internetový portál „www.zdravicek.cz“, který nabízí sortiment bohatý nejen na sezónní biopotraviny, ale i nesezónní a hlavně za nižší cenu než ve specializovaných prodejnách a supermarketech. Prodej biopotravin by mohl mít úspěch zejména pak na slevových internetových portálech, například „www.slevomat.cz“ nebo „www.nebeslev.cz“, které mají v současnosti u populace velký úspěch. Tento způsob prodeje by mohl být dobrým řešením pro producenty, kteří nemají například uzavřenou smlouvu s velkým odběratelem a mají problémy s odbytem jejich výrobků. Následkem toho se mohou vyvarovat případným finančním ztrátám. V budoucnu by mohl internetový prodej bio výrobků v ČR zaznamenat nárůst, kdyby supermarket a ostatní typy maloobchodních prodejen prodávaly své bio výrobky touto cestou. Tento prodej je již osvědčený a velice oblíbený u spotřebitelů v Anglii, využívá se zde u prodeje ovoce, zeleniny, brambor, masa a mléka.

Navzdory tomu, že dochází ke stálému růstu prodeje biopotravin, obraty v prodeji specializované prodejny zaznamenávají pokles. Tento fakt může být způsoben dopadem hospodářské krize, vyšší cenou, v některých případech neposkytnutím informací

o biopotravině, které si vyžádá zákazník, a neochotou personálu prodejny. Zde by bylo na místě provést přeškolení prodejců, zavést častěji slevové akce a ochutnávku biopotravin. Dále by bylo možné, v případě zájmu spotřebitelů, zavést kurzy vaření, jež jsou již provozovány v několika specializovaných prodejnách a sklízí úspěch u spotřebitelů.

Důležitým zjištěním v dotazníkovém šetření je fakt, že největší poptávka ze všech druhů biopotravin, které byly nabídnuty v nabídce odpovědí u otázky č. 2, je po mléčných produktech. To může být dáno nižším rozdílem cen u biopotravin a konvenčních potravin (viz tabulka č. 5, str. 37) nebo oblibou produktů českého původu (viz příloha č. 10, str. 63). V České republice by bylo výhodné více podporovat českého výrobce v produkci biomléka, která je dle provedených výzkumů v USA levnější než výroba konvenční. Podle zprávy americké organizace Organic Center, kráva chovaná v bio chovu vyprodukuje až dvakrát větší množství mléka během kratšího laktčního období a žije o 1,5 až 2 roky déle než dojnice chovaná na konvenčních farmách. To je dáno tím, že se kráva vystavuje menšímu stresu a je jí podáváno zdravější pícninové krmivo. Také je prokázáno, že ekologický způsob chovu dojníc zlepšuje kvalitu mléka (Bio-info.cz, 2011).

8 Závěr

Na základě získaných výsledků lze konstatovat, že převážná většina spotřebitelů je obeznámena v současnosti s pojmem biopotravina a jeho označením, zejména českým logem „ekozebra“. Podstatná část respondentů zcela nedůvěřuje biopotravinám a produkci ekologického zemědělství celkově, což by mohlo být v budoucnu vylepšeno prostřednictvím brožur týkajících se této problematiky, umístěných v sektoru biopotravin v maloobchodních prodejnách, o něž respondenti v provedeném průzkumu projeví zájem. Biopotraviny nakupuje nadpoloviční většina, tj. 51 % respondentů, z čehož 78 % tvoří ženy. Největší poptávka je u mléčných produktů, u nichž komparací cen konvenčních a bio výrobků nebyly zjištěny velké rozdíly, a proto řada spotřebitelů volí při nákupu zejména mléčné bio výrobky, které se dle provedených průzkumů skládají z kvalitnějších tuků.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce respondentů (28) preferuje nákup biopotravin v supermarketech a hypermarketech. Téměř o polovinu méně (15) hlasů získaly specializované prodejny a farmářské trhy. Tato skutečnost může být dána již

dostačujícím sortimentem biopotravin, zavedením privátních značek supermarketů a v neposlední řadě nižší cenou biopotravin než ve specializovaných prodejnách. Právě cena je největší bariérou při nákupu biopotravin.

Z vytvořené databáze, která dává přehled o množství a umístění specializovaných prodejen v České republice, je zřejmé, že nejvíce specializovaných prodejen je situováno v Praze, a to celkem 117 obchodů. Tento fakt je dán vyšší životní úrovní obyvatelstva, vyšším průměrným příjmem a do jisté míry i zahraničními turisty a obyvateli.

9 Seznam literatury

Knižní zdroje:

- BOHÁČKOVÁ, I. - BROŽOVÁ, I. - JENÍČEK, V. *Ekonomika agrárního sektoru*. Praha: ČZU. 2005. ISBN neuvedeno
- ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K. *Biopotraviny*. 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. 2005. ISBN 80-213-1404-4
- KOVÁŘOVÁ, K. *Certifikace potravin*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. 2010. ISBN 978-80-213-2134-2
- MICHALOVÁ, I. *Značky a informace na potravinách*. Praha: Sdružení českých spotřebitelů. 2006. ISBN 80-239-6652-9
- MOUDRÝ, J. – PRUGAR, J. *Biopotraviny: hodnocení kvality, zpracování a marketing*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací. 2002. ISBN 80-7271-111-3
- MOUDRÝ, J. – PRUGAR, J. *Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 2001. ISBN 80-7040-526-0
- MOUDRÝ, J. a kolektiv. *České biopotraviny*. Praha: Nadace pro organické zemědělství FOA. 1995. ISBN neuvedeno
- MOUDRÝ, J. *Bioprodukty*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací. 1997. ISBN 80-7105-138-1
- PRŮŠA, A. *Zemědělství 2009*. Praha: Ministerstvo zemědělství. 2010. ISBN 978-80-7084-924-8
- PRŮŠOVÁ, J. – ZEMANOVÁ, H. *Biopotraviny - spotřebitelské otázky a odpovědi*. Praha: PRO – BIO LIGA ochrany spotřebitelů potravin a přátel ekologického zemědělství. 2004. ISBN 80-238-8599-5
- STŘÍBRNÁ, M. – MIKULA, P. *Agroturistika a biopotraviny*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací. 2003. ISBN 80-7271-137-7
- ŠARAPATKA, B. - URBAN, J. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců. 2006. ISBN 978-80-903583-0-0
- ŠONKOVÁ, R. *Welfare v ekologickém zemědělství*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. 2006. ISBN 80-7271-176-8
- VÁCLAVÍK, T. – ČÍTKOVÁ, Z. – BYSTRICKÁ, Š. *Český trh s biopotravinami 2008*. Praha: Green marketing, České a slovenské odborné nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-254-2032-4
- VÁCLAVÍK, T. *Jak spolupracovat s maloobchodními prodejny při prodeji bioproduktů*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR. 2006. ISBN 80-7084-484-1
- VÁCLAVÍK, T. a kolektiv. *Český trh s biopotravinami 2009*. Praha: Green marketing, České a slovenské odborné nakladatelství. 2008. ISBN 978-80-254-2032-4
- VALEŠKA, J. a kolektiv. *Yearbook - Organic farming in the Czech Republic*. Prague: the Ministry of Agriculture of the Czech Republic. 2008. ISBN 978-80-7084-736-7

Měsíční periodiky:

bio: měsíčník pro trvale udržitelný život. Č. 1/2010. Hradec Králové: vh press, 2010. vychází měsíčně. ISSN neuvedeno

bio: měsíčník pro trvale udržitelný život. Č. 6/2010. Hradec Králové: vh press, 2010. vychází měsíčně. ISSN neuvedeno

bio: měsíčník pro trvale udržitelný život. Č. 8 - 9/2010. Hradec Králové: vh press, 2010. vychází měsíčně. ISSN neuvedeno

bio: měsíčník pro trvale udržitelný život. Č. 11/2010. Hradec Králové: vh press, 2010. vychází měsíčně. ISSN neuvedeno

bio: měsíčník pro trvale udržitelný život. Č. 2/2011. Hradec Králové: vh press, 2010. vychází měsíčně. ISSN neuvedeno

Internetové zdroje:

ABCERT. [online] dostupné z URL <<http://home.arcor.de/m1k/abcert/zertifikat.html>>. [citováno 2011-03-10].

ABCERT. [online] dostupné z URL <<http://www.abcert.cz/index.php?id=1>>. aktualizováno 2006. [citováno 2011-03-10].

ABZ.cz. [online] dostupné z URL <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/antropocentrismus-antropocentrismus>>. [citováno 2011-03-28].

ARDANAS. [online] dostupné z URL <http://www.ardanas.cz/czech/recommended_links.html>. [citováno 2011-03-10].

Bio - info. [online] dostupné z URL <<http://www.bio-info.cz/seznamy/firmy/bioprodejny>>. [citováno 2011-02-22].

Bio - info. [online] dostupné z URL <<http://www.bio-info.cz/zpravy/od-cervence-musi-byt-biopotraviny-v-eu-oznacovany-novym>>. aktualizováno dne 4. 3. 2011. [citováno 2011-03-04].

Bio - info. [online] dostupné z URL <<http://www.bio-info.cz/zpravy/ekologicky-chov-dojnic-vyhodnejši?>>. [citováno 2011-03-29].

Bio - info. [online] dostupné z URL <<http://www.bio-info.cz/zpravy/zajem-o-vyrobu-biomleka-mezi-ekologickymi-zemedelci-roste?highlightWords=bioml%C3%A9ko>>. [citováno 2011-03-29].

Bio - prodejny.cz [online] dostupné z URL <<http://www.bio-prodejny.cz/>>. [citováno 2011-02-11].

BIO prodejny. [online] dostupné z URL <<http://www.bioprodejny.info/nase-pobočky/blog>>. aktualizováno 2010. [citováno 2011-02-26].

BIOINSTITUT. *Nové nařízení EU o biopotravinách a ekologickém zemědělství: (ES) č. 834/2007* [online] dostupné z URL <http://www.bioinstitut.cz/documents/nove_narizeni_dossier_web.pdf>. [citováno 2011-03-10].

BIOKONT CZ. [online] dostupné z URL <http://www.biokont.cz/images/o_spolenosti_20101201.pdf>. aktualizováno 2009. [citováno 2011-03-10].

BusinessInfo.cz [online] dostupné z URL <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/oznacovani-zbozi/znacky-pro-spotrebitel/1001141/17543/>>. aktualizováno dne 29. 7. 2004. [citováno 2011-03-10].

Dáma.cz. [online] dostupné z URL <<http://zdravi.dama.cz/clanek.php?d=4600>>. [citováno 2011-02-11].

eAgri. [online] dostupné z URL <<http://eagri.cz/public/web/mze/zemdelstvi/ekologicke-zemdelstvi/loga-a-znaceni/>>. aktualizováno 2011. [citováno 2011-03-08]

Google. [online] dostupné z URL <<http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.osej.cz/screenshots/mapa-cr-v-xf.gif&imgrefurl=http://www.osej.cz/>>. [citováno 2011-02-21].

Justice.cz. [online] dostupné z URL <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/report?>>. [citováno 2011-02-11].

KEZ. [online] dostupné z URL <<http://www.kez.cz/nabidka-sluzeb>>. aktualizováno 2009. [citováno 2011-03-10].

KEZ. [online] dostupné z URL <<http://www.kez.cz/zadost-o-registraci-na-mze>>. aktualizováno 2009. [citováno 2011-03-08].

MZe [online] dostupné z URL <[http://eagri.cz/public/web/mze/vyhledavani/index\\$41111.html?query=Ak%C4%8Dn%C3%AD+p1%C3%AD+v+letech+2011-2015&segments=eagri.](http://eagri.cz/public/web/mze/vyhledavani/index$41111.html?query=Ak%C4%8Dn%C3%AD+p1%C3%AD+v+letech+2011-2015&segments=eagri.)>. [citováno 2011-03-16].

MZe. *Zapojením ÚKZÚZ se zvýší transparentnost a efektivita kontrol ekologických podniků.* [online] dostupné z URL <<http://www.abcert.cz/index.php?id=102>>. aktualizováno 2009. [citováno 2011-03-10].

SVAZARM o.s. [online] dostupné z URL <http://www.svazarm.cz/files/file/seznam_bioprodejny06_def.pdf>. [citováno 2011-02-27].

TANY. [online] dostupné z URL <<http://www.biotavak.cz/index.php?id=biopotraviny>>. [citováno 2011-03-10].

Žiju bio [online] dostupné z URL <<http://www.pro-bio.cz/cms/adresar/>>. [citováno 2011-03-15].

Citace:

[1], [2] *Sbírka zákonů - Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství.* dostupné z URL <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf>>. [citováno 2011-03-08].

[3], [4] MOUDRÝ, J. *Bioprodukty.* Praha: Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací. 1997. str. 4. ISBN 80-7105-138-1

[5], [6] ČERVENKA, J. - KOVÁŘOVÁ, K. *Biopotraviny.* 1. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. 2005. str. 27. ISBN 80-213-1404-4

Seznam zkratek

AEO – agroenvironmentální opatření

ČR – Česká republika

ČZPI - Česká zemědělská a potravinářská inspekce

EAN – European Article Number

EHS – Evropské hospodářské společenství

EPOS - Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

EZ – ekologické zemědělství

IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movement) - Mezinárodní federace sdružení za organické zemědělství

JZD – jednotný zemědělský podnik

KEZ - Kontrola ekologického zemědělství

SEV – sociologický empirický výzkum

SZIF - Státního zemědělský intervenční fond

ÚKZÚZ - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

ZD – zemědělské družstvo

ZPF – zemědělský půdní fond

10 Přílohy

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství
- Příloha č. 2: Deset největších maloobchodníků s biopotravinami dle obrátu v roce 2008
- Příloha č. 3: Český Bio Top 10 roku 2008
- Příloha č. 4: Dotazník
- Příloha č. 5: Důvěra respondentů v označení na biopotravinách
- Příloha č. 6: Četnost nákupů biopotravin
- Příloha č. 7: Měsíční částka vydaná při nákupu biopotravin
- Příloha č. 8: Vědomí respondentů o umístění bioprodejen v okolí jejich bydliště
- Příloha č. 9: Nákupy bio výrobků v ČR nebo cizině?
- Příloha č. 10: Původ biopotravin
- Příloha č. 11: Dosažené vzdělání nakupujících biopotravin
- Příloha č. 12: Rozhovor s majitelem specializované prodejny Bio&Dia v Domažlicích
- Příloha č. 13: Seznam specializovaných prodejen v ČR

Příloha č. 1: Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ		
Těšnov 17, 117 05 Praha 1		
<p>Žádost o registraci osoby podnikající v ekologickém zemědělství (ekologický podnikatel)</p> <p>(Vyplňte čitelně hůlkovým písmem nebo na stroji)</p>		<p>Místo pro vylepení kolku</p>
<p>Jméno, popřípadě jména a příjmení, u právnické osoby obchodní firma nebo název (podle zápisu v Obchodním rejstříku):</p>		<p>Číslo jednací:</p>
<p>Statutární orgán, jméno člena nebo jména členů statutárního orgánu právnické osoby: (jméno, popřípadě jména, příjmení, státní občanství, rodné číslo, bylo-li přiděleno, nebo datum narození, adresa místa trvalého pobytu, u cizinců místo pobytu nebo bydliště v cizině osoby nebo osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členy, nejedná-li se občana Evropské unie)</p>		<p>Rodné číslo, bylo-li přiděleno, nebo datum narození, je-li žadatel fyzická osoba:</p>
<p>U fyzické osoby adresa místa trvalého pobytu, místo pobytu nebo bydliště v cizině, jinak adresu určenou k doručování, a to zpravidla v místě pobytu fyzické osoby na území České republiky nebo v místě podnikání (název obce, její části, název ulice, číslo popisné a orientační, bylo-li přiděleno, PSČ) - cizinec rovněž adresu bydliště mimo území České republiky,</p> <p>U právnické osoby sídlo (název obce, její části, název ulice, číslo popisné a orientační, bylo-li přiděleno, PSČ) a u zahraniční právnické osoby, která za účelem podnikání zřizuje na území České republiky organizační složku, její umístění v České republice, údaje týkající se vedoucího organizační složky, údaje o odpovědném zástupci</p>		<p>Okres:</p> <p>ZA MZe:</p>
<p>Jméno, popřípadě jména osoby odpovědné za ekofarmu:</p>		<p>IČ:</p> <p>DIC:</p>
<p>Název (označení) a adresa ekofarmy:</p>		<p>Tel:</p> <p>Fax:</p>
<p>Adresa pro doručování pošty (je-li odlišná od adresy sídla):</p>		<p>e-mail:</p> <p>www:</p>
<p>Podpis, u právnické osoby i razítko žadatele:</p>		<p>Název kontrolní organizace, se kterou mám uzavřenu smlouvu o kontrole:</p>
<p>Datum vyplnění žádosti:</p>	<p>Datum doručení žádosti MZe (vyplní MZe):</p>	<p>Vráceno žadateli k doplnění dne (vyplní MZe):</p>

Připojené přílohy:	Počet stran
P1 Potvrzení o vstupní kontrole podle § 6 odst. 5 zákona o ekologickém zemědělství, kterou provedla pověřená osoba (§ 29) a při které nebylo zjištěno porušení podmínek tohoto zákona a nařízení Rady (ES) č. 834/2007.	

Zdroj: KEZ, o.p.s.

Příloha č. 2: Deset největších maloobchodníků s biopotravinami dle obrátu v roce 2008

Pořadí 2007	Pořadí 2008	Název MO	Formát	Počet provozoven	Počet biopotravin v sortimentu
1.	1.	Penny	Diskontní prodejna	300	68
2.	5.	Billa	Supermarket	194	200
3.	2.	Dm drogerie	Drogerie	160	360
4.	7.	Tesco	Hypermarket, supermarket, OD	106	262
5.	3.	Spar	Hypermarket a supermarket Interspar	34	255
6.	5.	Ahold	Hypermarkety a supermarkety Albert	280	363(hypermarket) 161(supermarket)
7.	4.	Country Life	Specializovaná prodejna	4	1500
8.	8.	Kaufland	Hypermarket	87	252
9.	10.	Globus	Hypermarket	13	221
10.	0	COOP	Supermarkety, menší prodejny	370	50

Zdroj: Green marketing (2009)

Příloha č. 3: Český Bio Top 10 roku 2008

Pořadí 2007	Pořadí 2008	Název MO	Formát
1.	1.	HiPP Czech, s.r.o.	Dovoz/distribuce kojeneckých a dětských biopotravin a nápojů
2.	3.	PRO-BIO obchodní spol., s r.o.	Zpracování/velkoobchod/do-voz/maloobchod
3.	4.	Country Life, s.r.o.	Velkoobchod/dovoz/zpracování/výroba/maloobchod
4.	5.	Olma, a.s	Výroba mléčných biopotravin
5.	2.	Penny/PLUS DISCOUNT	Maloobchod
6.	0	Billa	Maloobchod
7.	6.	dm drogerie	Maloobchod
8.	0	Tesco	Maloobchod
9.	7.	Biopark, s.r.o.	Výroba hovězího, jehněčího a kuřecího masa
10.	0	Jan Štěrba	Dovoz/distribuce ovoce a zeleniny

Zdroj: Green marketing (2009)

Příloha č. 4: Dotazník

Dobrý den Vážený respondente,

jmenuji se Markéta Vondrašová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Provoz a ekonomika na České zemědělské univerzitě v Praze. Dotazník a jeho vyhodnocení se stane součástí mé bakalářské práce zpracované na téma „Maloobchodní prodej bio produktů na českém trhu a jeho budoucnost“. Dotazník je anonymní a informace budou zpracovány pouze v rámci bakalářské práce. Předem děkuji za vyplnění!

1. Nakupujete biopotraviny?
  - ano
  - ne (Prosím, uveďte důvod. Dále pokračujte od otázky č. 10)
.....

2. Jaký druh bio výrobků nejčastěji nakupujete? (Označte pouze jednu odpověď)

a) ovoce	g) těstoviny
b) zelenina	h) luštěniny
c) mléčné výrobky	ch) mouka, obiloviny
d) maso, uzeniny	i) nápoje
e) pečivo	j) jiné.....
f) pochutiny (čokoláda, bonbóny,...)	

3. Jaký způsob nákupu bio výrobků upřednostňujete? (Označte pouze jednu odpověď)
  - ve specializovaném obchodě
  - v supermarketu, hypermarketu
  - na farmářských trzích
  - ze dvora
  - jiné .....

4. Kde raději nakupujete bio výrobky?
  - v ČR
  - v zahraničí (Uveďte prosím stát a důvod, proč zde nakupujete)
.....

5. Kde jsou pro Vás přehledněji umístěny potraviny v bio kvalitě? (Označte pouze jednu odpověď)
  - v supermarketu
  - ve specializované prodejně

6. Jakou částku jste ochoten/na vydat za nákup biopotravin měsíčně? (Označte pouze jednu odpověď)
  - do 200 Kč
  - 201 – 500 Kč
  - 501 – 1 000 Kč
  - více než 1 000 Kč

7. Jak často nakupujete biopotraviny? (Označte pouze jednu odpověď)

• několikrát v týdnu	• několikrát za měsíc	• několikrát v roce
• 1x za týden	• 1x za měsíc	• 1x za rok
• nekupuji je		

8. Nakupujete raději biopotraviny původu: (Označte pouze jednu odpověď)
  - českého
  - zahraničního

9. Co byste uvítali v supermarketu v sektoru biopotravin: (Označte pouze jednu odpověď)
  - brožury s informacemi o bioproduktech
  - odborného pracovníka, který by Vám poskytl potřebné informace o bioproduktech
  - informace o bioproduktech nepotřebujete

10. Co si představíte pod pojmem biopotravina?
.....
.....

11. Víte, kde se ve Vašem okolí nachází specializovaná prodejna s bioprodukty?
- ano
  - ne
12. Jaký je Váš názor na označení „bio“ na potravinách?
- ano důvěřuji mu
  - částečně mu důvěřuji
  - nedůvěřuji mu (Prosím, uveďte důvod)
- .....
13. Které z následujících označení se domníváte, že platí pro bioprodukty? (v ČR; možnost více správných odpovědí)

a)

b)

c)

14. Za předpokladu, že by rozdíl ceny bio výrobků a běžných potravin byl nižší? (Označte pouze jednu odpověď)
- nakupoval/a bych je více
  - nekupoval/a bych je více
  - nevím
15. Umístění biopotravin v obchodě: (Označte pouze jednu odpověď)
- přehledné
  - nepřehledné
  - nevím
16. Pohlaví:
- žena
  - muž
17. Vaše věková kategorie:
a) do 20 let	d) 41 – 50 let
b) 21 – 30 let	e) 51 - 60 let
c) 31 – 40 let	f) 60 a více
18. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:
a) základní	b) středoškolské	c) vysokoškolské
19. Výše čistého měsíčního platu: (Pokud nechcete, nevyplňujte)
a) 0 Kč (jsem student)	c) 20 – 30 tisíc Kč
b) do 10 tisíc Kč	d) nad 30 tisíc Kč
c) 10- 20 tisíc Kč	

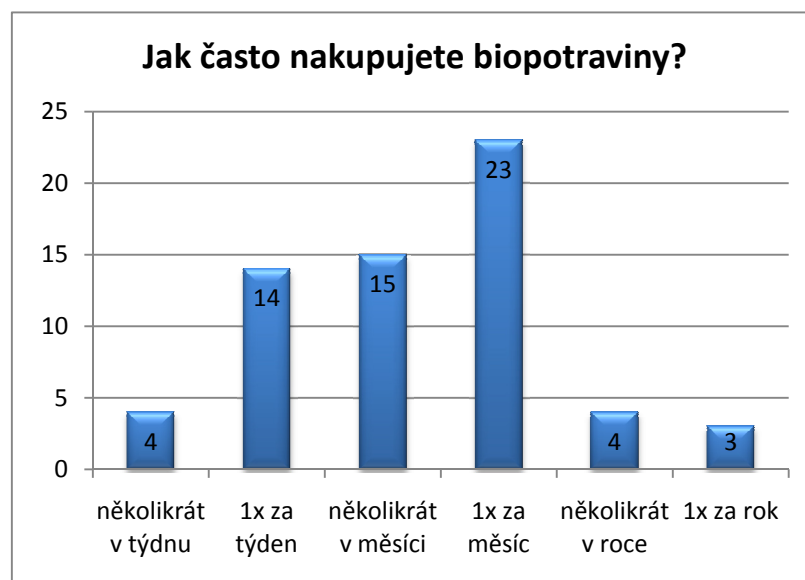
Děkuji za Váš čas strávený vyplňováním tohoto dotazníku!

Příloha č. 5: Důvěra respondentů v označení na biopotravinách

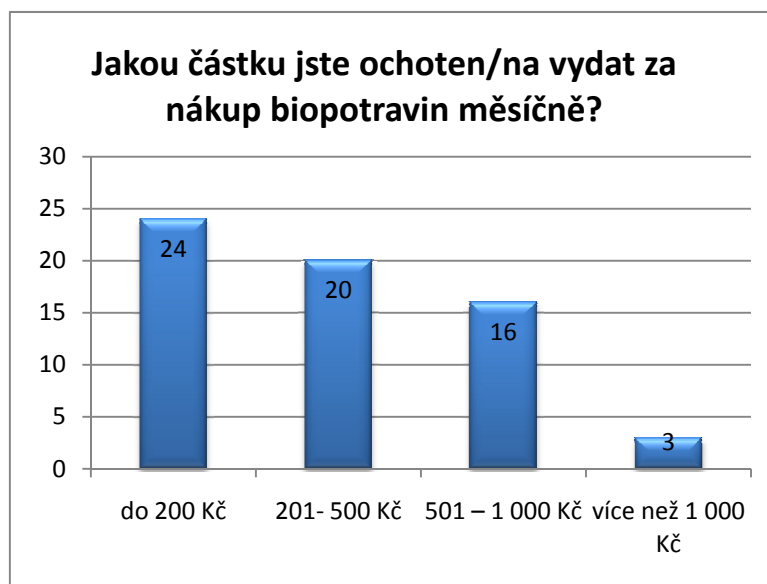
Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 6: Četnost nákupů biopotravin

Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 7: Měsíční částka vydaná při nákupu biopotravin

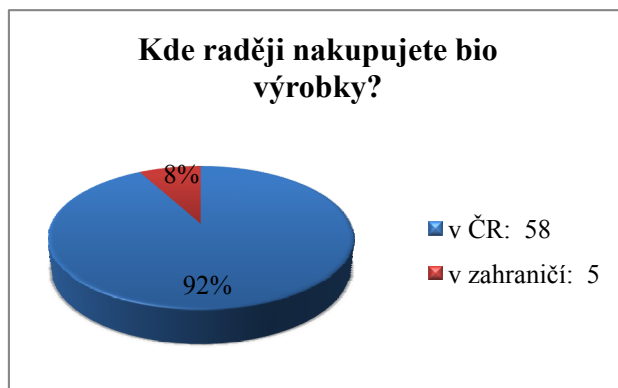
Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 8: Vědomí respondentů o umístění bioprodejen v okolí jejich bydliště

Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 9: Nákupy bio výrobků v ČR nebo cizině?

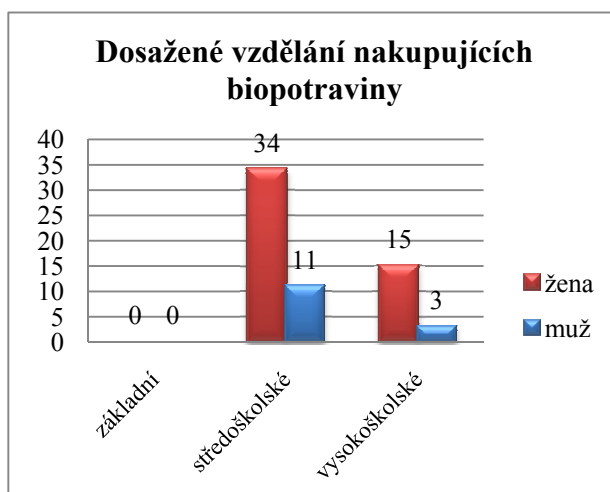
Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 10: Původ biopotravin

Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 11: Dosažené vzdělání nakupujících biopotraviny

Zdroj: vlastní práce

Příloha č. 12: Rozhovor s majitelem specializované prodejny Bio&Dia v Domažlicích

1. Po jakém druhu biopotraviny je největší poptávka?
2. Jaké je nejčastější pohlaví zákazníků?
3. Jaký je nejčastější věk zákazníků?
4. Stalo se, že se zákazník poptával po nějakém druhu biopotraviny, a vy jste ho ve své nabídce neměli?
5. S jakými dodavateli spolupracujete?
6. Jakým způsobem zabezpečujete důvěru biopotravin zákazníkovi?
7. Jak vysokou máte marži na biopotravinách?
8. Máte v prodejně top akce na podporu prodeje?
9. Zvýšila se poptávka po biopotravinách v posledních letech?

Příloha č. 13: Seznam specializovaných prodejen v ČR

PRAHA	
název bioprodejny	adresa
Alafia	Krymská 43, Praha 10 – Vršovic
ALBIO	Truhlářská 18
ALBIO obchody, s.r.o.	Náměstí 14.října 17
Albio, Bioprodejna Matro	Dejvická 277/26
Albio, Matro bioobchod	Viktora Huga 4
Alterna Medica	Křejského 1507/31
ALTOR DEUS	Seifertova 79
AMANA	Záhořanského 6
Bezlepka	Soukalova 3355
BioLabyrint	Puškinovo nám. 10
BIO MARKET VÍTEK	Vinohradská 53
BIO prodejny	V. Huga 4, P5 Smíchov
BIO prodejny	Dejvická 26, P6 Dejvice
Bio Zahrada kavárna a bio obchod	Belgická 33, Praha 2
BIO Zdraví	Národní obrany 35
BIOBEAUTY	CHODKSÁ 10
BIO-CAFES CZ	NA KOZAČCE 1
BIOCENTRUM	Lovosicka 40
Bioday	DBK Budějovická
Bioday	Novodvorská 136
Biodomov Pod Velkou Skálou	Hnězdenská ul. 595, Praha 8
Biodomov Toulcův Dvůr	Kubátova 1/32, Praha 10

BIOFRESH	Rámova 1, P1
BioHome BIOPOTRAVINY	Belgická 30, P2
BioHouse	Přátelství 62/87
BIOLIFE	Holešovická tržnice
BIOMARKET VACEK	Mostecká 3
Biooo	OC Palladium, nám. Republiky 1
Biooo OD Kotva	Nám. Republiky 8a, P1
Biopotraviny	Na Spojce 16
Biopotraviny Toulcův Dvůr	Kubátova 1/32
BIOPOTRAVINY Zdravá zebra	Mikovcova 1
Bioprodukty Adélka	Poliklinika Lípa centrum
BIOSHOP	Praha 2, Ladova 5
Biosoma	vestibul metra Můstek místnost 6 (Vodičkova 40)
BIOSVĚT Zbraslav	Pelzova 1512
Biotop	Školská 34
Biotrend	Štěpánská 11
Country Life s. r. o	Melantrichova 15, P1
Country Life s. r. o	Jungmannova 1
Country Life s. r. o	Čs. armády 30, P6
Country Life s. r. o	Bělohorská 80, P6
Dia - Bio - Ráció	Újezd 391/41
Dia-Bio-Racio-Bezlepek	Starostrašnická 38
Diana International Food	Vocelova 12
Diana Svět Oříšků	Újezd 44
Dietní potraviny	Šternberkova 17
DOBRÉ ZBOŽÍ	Žitomířská 17
DU PONT	Hybernská 13
El Bio	Ulice, č. p. Starokolínská 425, P9
Farah	Myslíkova 5
FLORAME, CARTIER	OLŠANSKÉ NÁM. 7
Green bar Jonáš	Husitská 36
Greenwave	Purkyňova 2, P1
Jája	Jaromírova 25
Jas Zdravá výživa	K lánu 6
JRSK-zdravá výživa	Koněvova 1703/132
K Servis	Strakonická 876
Klub Proměna	Příčná 13/668
KOSMETIKA Dr. HAUSCHKA	V SADECH 4
Lahůdky Jadranka	nám. Jiřího z Poděbrad
Lenanatur	Biskupcova 21
LS Zetis	Husitská 35
LS-Zetis	Hrdlořežská 30
LUMO NATUR	ARKÁDY PANKRÁC, P4

Madela Derma-reklama	Bratří Dohalských 138
MARANATHA	Vyskočilova 1461/2a
Mastic Shop	Národní 25, P1
Máta	Vodičkova 792/40
Meduna Viva	Kamenická 21
Meduňka	Na Hrázi 21
Muzeum čokoládových obrazů	Týnská 10
Natur	Farského 1
NATUR STYL	Milady Horákové 71
Natura styl	Karlovo náměstí 6
NATURE LIFE	Na Petřinách 82
Nitai	Soukenická 2060/27
Obchůdek zdravé výživy	Sázavská 9
Péče o tělo	Na hrobcí 1
PÍ-CENTRUM	Praha 1, Haštalská 1
PÍ-CENTRUMJEMNÝ SVĚT	Chopinova 10
POOH CORNER celozrné pekařství	Korunní 4
Potraviny Italská	Italská 25
Power Yoga Akademie, s.r.o. - Energy studio	Fügenerovo nám.
PRODEJNA PŘÍRODNÍCH PRODUKTŮ	Krouzova 3051
Racionální Výživa	Bryskova 775
RACIO-SMÍŠENKA	Pražská tržnice
Rozmarýna	Nádražní 17, u stanice metra Anděl
SLUNEČNICE	Rokycanova 7
Sluníčko	Wüchterlova 14
Svět oříšků	Na Poříčí 35
TILIA	Hnězdenská 735/6
V Síti	Jana Masaryka 46 Praha 2 – Vin
Vacek Bio market - Safír	podchod metra Můstek
VEGALL	Poliklinika Budějovická - v ha
VEGETKA	Řeznická 21, P1
VITALITA	Biskupcova 36
Vitall Centrum	Revoluční 14
VIVA	Kamenická 21
VOZEMBOUCH	SOFIJSKÉ NÁM. 3404/3
WELEDA	Lidická 28
Zdravá Výživa	Bělohorská 64
Zdravá výživa	Plukovníka Mráze 1182
Zdravá výživa	Ostrovského 7
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Praha 2, nám. Jiřího z Poděbrad 4
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Sázavská 9
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Plaňanská 1
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Plukovníka Mráze 1182

ZDRAVÁ VÝŽIVA JAS	K lánu 6
ZDRAVÁ VÝŽIVA LUŽINY	Bronzová 2010/1
ZDRAVÁ VÝŽIVA - OVOCE - ZELENINA	Na Slupi 9
Zdravá výživa u Tamary	Ortenovo nám 28
Zdravé žití U tří růží	Soukenická 21
Zdravíček	Vlašská 363/4
Zdravičko	Sokolovská 58
Zdravíčko	Sokolovská 50
Zdravíčko	Nádražní 13
STŘEDOČESKÝ KRAJ	
BiJo jako od maminky	Komenského 1100,Řevnice, Praha- západ
BioHostivice	V Uliče 1245, Hostivice, P- západ
BIOPOTRAVINY A- bio	Budějovická, Jesenice
BioSen	Zlatá ulička, Kolín
COUNTRY LIFE	Nenačovice 87
Domek zdraví	nám. St.Pavla 5, Kladno
DOMEK ZDRAVÍ	Kladno, Sítná 3127
DOMEK ZDRAVÍ	Lipová 152, Říčany u Prahy
Gája	Staroměstské náměstí 28, Mladá Boleslav
Chaloupka zdraví	Náměstí Sítná, Kladno
JÍME ZDRAVĚ	Pražská 1752, DOBŘÍŠ
MAKROVEGET	Beroun, Česká 50,
PRO-BIO PRODEJNA	Újezdec-Březinka 48, Horní Kruty
PRO-BIO PRODEJNA	Jateční 793,Kolín
ROSA	nám. Jiřího 38, Poděbrady
SATORI	Havlíčková 887, Mladá Boleslav
SLUNEČNICE	Kolín, Legerova 148
Vege Vitálka	nám. Míru 27, Mladá Boleslav
VITALL CENTRUM	Revoluční 14, Hovorčovice
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Jaselská 607, Mladá Boleslav
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Říčany, Masarykovo nám. 34
ZDRAVÁ VÝŽIVA A BIOPOTRAVINY	Tyršova 193, Benešov
Zdravá výživa Mandalka	Dr. E. Beneše 35, Bystřice u Benešova
PLZEŇSKÝ KRAJ	
AROMA	Mikulovská ul., Plzeň
BIO & DIA ZDRAVÁ VÝŽIVA	Hruškova 87, Domažlice
BIO STEZKA	Slovanská 18, Plzeň
Bylinná lékárna	Tylova 4, Plzeň
HerBio spol. s r.o.	V Šípce 653 / 8, Plzeň
Obchůdek naděje	Prokopova 27 Plzeň
RACIO - ŠIMONEK	Suvorova 2 Plzeň
Slunečnice	Jungmannova 4 Plzeň
Vegetka	Americká 13 Plzeň

Zdravý mlsoun	Palackého náměstí 26, Plzeň
ZDRAVÁ VÝŽIVA	ŠEVČÍKOVA 33, HORAŽDOVICE
KARLOVARSKÝ KRAJ	
Bio-zahrada	Slepá 1, Karlovy Vary
Hemp Natur	Mariánskolázeňská 11, Karlovy Vary
Zdravá výživa	Krále Jiřího 42, Karlovy Vary
ÚSTECKÝ KRAJ	
NAJADA	Winstona Churchilla 2022/10, Ústí nad Labem
Bylinky od Rotha	Ruská 8, Chomutov
Elixír	Masarykova 68 (vedle DDM)
Harmonie	Petra Jilemnického 2459, Most
HERBA	ČESKÉ ARMÁDY 11/2156, LITOMĚŘICE
SALEX	Masarykova 1802, Teplice
SALEX	28. října 1, Teplice
SH PRODIET ZDRAVÁ VÝŽIVA	Roudnice nad Labem, Husovo nám. 45
U SLAVÍKA	MASARYKOVA 428/28, TEPLICE
Veganka	P. Diviše 5, Ústí nad Labem
Velkobchod Krupka	Nové Modlany 49, Teplice
Vitamína.cz	Vítězná 257, Ústí nad Labem
Zdravý obchůdek U Slavíka	Masarykova 46, Teplice
ZELENINA	Varnsdorf, Národní 1087
LIBERECKÝ KRAJ	
ÁNANDA	Liberec
BIOPRODUKTY	Masarykova 246, ŽELEZNÝ BROD
EKOPLANET	OHRAZENICE
JaS	Husova 9, Liberec
JAS - ZDRAVÁ VÝŽIVA	Liberec, Zámečnická 62
JAS - ZDRAVÁ VÝŽIVA	Liberec, 5. května 4/561
Joo-bio	Pražská 132/4, Liberec
JUTAK	Nádražní 573, SEMILY
Ostrůvek dobré pohody a zdravé	Soukenná 10, Jablonec nad Nisou
Zdravíčko	Barvířská 33, Liberec
ZDRAVÍČKO	Turnov, Hluboká 284
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	
BAZALKA	Rokitanského 169, Hradec Králové
BAZALKA	K. H. Máchy 747, HRADEC KRÁLOVÉ
Bazalka BIO	Gočárova 516, Hradec Králové
BAZALKA BIO	Hradec Králové, Horárova 516
BIO&DIA	Nádražní 87, Hradec Králové
Bioobchod.cz	Chelčického 280, Hradec Králové
BIOOBCHOD.CZ	Dvůr Králové, Švehlova 48
BIOOBCHOD.CZ	JAROMĚŘ
BYLINKA	Husova 22, HOŘICE

NATURAL	Vrchlabí, Krkonošská 45
OBCHŮDEK PRO ZDRAVÍ	JIRÁSKOVO NÁM. 829, HRADEC KRÁLOVÉ
PRO-BIO	Lično - Radostovice 4, Týniště nad Orlicí
PRODEJNAZDRAVÍ	Husova 86, CHOCEŇ
Rozmarínek	Chelčického 973, Hradec Králové
Salve	S.K.Neumanna 250, Hradec Králové
SALVIA	MORAVSKÁ 475, ČESKÁ TŘEBOVÁ
Slunečnice	Šafaříkova 128, JIČÍN
TREFA	Jičín, Husova 1
ZDRAVÍČKO	TŘÍDA KARLA IV 12, HRADEC KRÁLOVÉ
PARDUBICKÝ KRAJ	
Biofarm	Vinařská 1748, Pardubice
Bio-Farm	Jindřišská 1748, Pardubice
Bio-Natural.cz bio, eko a přírodní produkty	Havlíčkova 146, Chrudim
Biovita	Pernštýnská ulice 38, Pardubice
CENTRUM ZDRAVÉ VÝŽIVY DIAPOTRAVIN	Moravská Třebová, Karla Čapka 4b
HOMEA	Jana Palacha 1461, Pardubice
NATURAL MEDICAMENTS	Chrudim, Školní náměstí 11
Obchůdek z přírody	tř.17.listopadu 229, Pardubice
PRODEJNA ZDRAVÉ VÝŽIVY	Chrudim, Široká 294
PRODEJNA ZDRAVÍ	Husova 86, Choceň
RACIOK + K	Palackého 196, HOLICE
SALVIA	Česká Třebová, Moravská 475
Špalda	Třída míru 64, Pardubice
VERA	Chrudim, Václavská 761
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Litomyšl, Smetanovo náměstí 87
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Ústí nadOrlicí, Barcalova 143
VYSOČINA	
BIOVITAL	PODĚBRADOVA 22, PELHŘIMOV
EDEN Třebíč	Otmarova 47/1, Třebíč
FYTON	Mišťkova 1, Jihlava
Fyton	Vrchlického 67, , Jihlava
HARMONIE	ŽIŽKOVA 260, PACOV
Mandragora	Hluboká 20, Jihlava
Modrá vlnka	Karlovo nám. 13, Třebíč
NATURAL	Demlova 31, Jihlava
NATURAL CENTRUM	nám. Svobody 11, Jihlava
NATURSTYL	Jihlava, Škrátova 2
Racio	Karlovo nám. 15, Třebíč
ZDRAVĚNKA MIX	Žďár nad Sázavou, Nádražní 52
JIHOČESKÝ KRAJ	
BELLIS	Palackého nám. 59/1, Dačice
BIOGENA	Náměstí Míru 84/1, Jindřichův Hradec

BioObchod	Nám. Přemysla Otakara II.50/14
BUFET	nám. Přemyslova Ot. II. 26, ČB
BYLINKÁŘSTVÍ U HUSIČKY	Tábor, Tržní 274
DOBROMYSL	ČECHOVA 468, LIŠOV
Jiramo	Široká 17, ČB
JOHANKA	Nám. Přemysla Otakara II. 11
Lamed Plus	Panská 12, ČB
MANDRAGORA	Strakonice, Bezděkovská 30
NATURAL	Písek, Budovcova 105
Pí-centrum	Panská 1, ČB
POHANKA	Masná 131, Český Krumlov
Slunečnice	Chelčického 21, ČB
ŠTĚPÁNEK PAVEL	SLUNEČNÁ 3
Zdravá jídelna Spirála	Krajinská 22,ČB
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Pražská 99/II, Jindřichův Hradec
ZDRAVÍ z PASÁŽE	Lannova tř. 49, ČB
ZV Harmonie	Senovážné nám. 9, ČB
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	
Asanka	Váchová 8, Brno
BIO obchod	Branka 5, Brno
Bio obchůdek	Horní náměstí 10, Znojmo
BIO sféra FORM8 s.r.o.	Husovická 4, Brno
Bioapetit	Dačického 16, Brno
BIOAPETIT	Brno, Lidická 38
BIOAPETIT	Brno, Nováčkova 58,
BIOPOTRAVINY	Horní náměstí 10, ZNOJMO
BIOPOTRAVINY - biobistro	areál Vaňkovka, Brno
BIOPOTRAVINY LUMONATUR	Brno, Tkalcovská 869/1,
Bio restaurace Spirála	Obchodní galerie Orlí 3, BRNO
Brána k dětem	Josefská 1, Brno
Brána ke zdraví	Bánskobystřická 176, Brno
Brána ke zdraví	Orlí 20, brno
BRNĚNKA	Purkyňova 2740/45, BRNO
Bylinkárna Naturalis	Cihlářská 16, Brno
CENTRUM ZDRAVÍ	Bezručova 1116, KUŘIM
FIT FOOD	Lidická 73, Brno
HERBA	Břeclav, Shopping centrum,
HILARION	U Pošty 14, Brno
HLÁSENSKÝ ALOIS	Masarykovo Nám. 44, VYŠKOV
Lékárna u Rubínu, a.s.	Makovského nám. 3147/2, BRNO
Lumo biopotraviny	Galerie Vaňkovka, Brno
namaste s.r.o	Bezručova 2329/12, Boskovice
Manna	Křížová 8, Brno

MARCOPOLO	Znojmo, Horní Česká 35
MINSTER	Rousínovská 2, Brno
NAJADAPŘÍRODNÍ AEKOLOG. PRODUKTY	Břeclav, Fintajslova 5
Naturka	Veveří 21, Brno
Naturka-2	Koliště 5, Brno
NOVOTNÝ + AD	Brno - Komín, Hlavní 116 a
Obchod s dobrým vínem	Josefská 1, Brno
PÉZOVÁ ZDEŇKA	Zahradníkova 2, Brno
Pí centrum	Lidická 38, Brno
POLIKLINIKA Lesná	Halasovo nám. 1, Brno
POLIKLINIKA Viniční	Viniční 235, Brno
PRAMEN BRNĚNKA	Brno, Nám.Míru 1
SCHŮZKA 7.13	TOVÁRNÍ 127/3, DOLNÍ KOUNICE
SLUNEČNICE	Hodonín, Měšťanská 176/4
SONNENTOR	Havlíčkův Mlýn 944, Čejkovice
SVĚTLUŠKA	Brno, Dominikánská 5
SVĚTLUŠKA	Brno, Lidická 33
U rajske zahrádky	Makovského 2, Brno
U Zlaté Koruny	Radnická 5, Brno
V. ŠPIC - OÁZA	Slovákova 2, Brno
Veronika - Zdravá výživa	Jungmannova 753, Tišnov
VINSELEKT MICHLOVSKÝ	Družstevní 818, RAKVICE
Vitalita	Milady Horákové 17/1958, Brno
Vostrejšová Radomíra	Horníkova 34, Brno
VŠE PRO ZDRAVÍ	Vaškova 2, Brno
Zahrada zdraví	Veselá 37, Brno
Zdravá Planeta	Pekařská 58, Brno
Zdravá výživa	Minská 91, Brno
Zdravá výživa	Zahradníkova 28, Brno
Zdravá výživa	Bezručova 1116, Kuřim
Zdravá výživa Jitřenka	Dolní brána 56, Hostinné
Zdravá výživa Na Cestě	Hybešova 17/ 2378, Boskovice
Zdravá výživa U Měniné brány	Orlí 20, Brno
ZDRAVÁ VÝŽIVA RUBÍNU	Brno, Makovského nám. 2
ZDRAVÍČKO	Masarykovo nám. 37, KYJOV
Zdravý život	Lidická 26, Brno
Zlatý klíček	Jaselská 8, Brno
OLOMOUCKÝ KRAJ	
BIOAGRA-NATURA	17. listopadu 7, ŠUMPERK
Biomarket Morava	Sokolská 3, Olomouc
Biopotraviny	Školní 14, Prostějov
Cukrshop	Jiráskova 6, Přerov
HARMONIE ZDRAVÍ	Prostějov, Hlaváčkovo nám. 1

Herba	Denisova 57, Olomouc
Herba	Havličkova 20, Přerov
Herba - čaje	Dolní nám. 10, Olomouc
JEČMÍNEK nebo NVEX	Ostružnická 13, Olomouc
JEŘABINA	Prostějov, Školní 14
LOTOS	Šumperk, Radniční 3
MADRAGORA	NÁDRAŽNÍ 22, ROŽNOV p. R.
NATURA	Dolní nám. 26, Olomouc
PEKAŘSTVÍ LEŠTINA	7. Května, Leština u Zábřehu
Pi-centrum	Mlýnská, Olomouc
Pi-centrum	Pavelčákova 21, Olomouc
POTRAVINY MIX	Olomouc, Sokolovská 40
PRO- BIO	LIPOVA 40, STARÉ MĚSTO P. SNĚŽNÍKEM
PRO-BIO S. R. O.	Nám. Osvobození 359, STARÉ MĚSTO POD SNĚŽNÍKEM
RACIONÁLNÍ VÝŽIVA	Šternberk, ČSA18
SALVO	Jeseník, Masarykovo náměstí 58/3
STUDÁNKA	Olomouc, 8. května 15
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Karoliny Světlé 5/6, Olomouc
Zdravá výživa	Pavelčáková 21, Olomouc
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Prostějov, Újezd 25
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Zábřeh na Moravě, Kozinova 4
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	
Aleš Maďa - VEGA	Místecké náměstí, Frýdek- Místek
Aleš Maďa - VEGA zdravá výživa	Nádražní ulice, Ostrava
Biokrámek Baldriánek	Čs. Armády 84, Ostrava
BIOPOTRAVINY SLUNEČNICE	Žerotínova 4, NOVÝ JIČÍN
BIO prodejna ZRNKO	Nerudova 160, Rožnov pod Radhoštěm
Bobaja centrum zdravé výživy	Nám. Osvoboditelů 1, Opava
CENTRUM ZDRAVÉHOŽIVOTNÍHOSTYLU	1. máje 135, TŘINEC
Digest	Nádražní 17, Ostrava
HARMONIE	Národní 31, ŘÍMANOV
Lera	Dlouhá tř. 1227/44b, Havířov
Mandragora	Nádražní 22, Rožnov pod Radhoštěm
NATURAL	Bohumín, Studentská 300
OVOZEL	Nový Jičín, Kostelní 21
Přírodní lékárna	Městský kopec 290, Bílovec
Racio	Fibichova 21/227, Havířov
ROBI	Opavská 32/1, Krnov
U Bylináře	Bozděchova 4, Ostrava
VEGA, ZDRAVÁ VÝŽIVA	Frýdek-Místek, nám. Svobody 28
VEGA, ZDRAVÁ VÝŽIVA	Frýdek-Místek, Radniční 1242
Zdravá výživa	Náměstí Republiky 4, Havířov
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Krnov, Opavská 32

ZDRAVÁ VÝŽIVA DANIELA	Nový Jičín, Havlíčkova 11
Zdravá výživa MILOTA s.r.o.	Hlavní třída 679, Ostrava
ZDRAVÁ VÝŽIVA ROBI	Bruntál, Žižkovo nám. 2
ZDRAVÍČKO	Přemyslovců 8, OSTRAVA
Zdravý Styl	Nádražní 36, Ostrava
Zeo - vitamin	Dlouhá 1227/44b, Havířov
ZLÍNSKÝ KRAJ	
ALMAKLUB	Velké nám. 40, KROMĚŘÍŽ
Almanatura	Družstevní 4510, ZLÍN
Biomarket U Zeleného Stromu	Náměstí T.G. Masaryka 6, Zlín
Biomarket U zeleného stromu	Náměstí Míru 65, ZLÍN
Biozelenina Velehrad	Tržnice Pod Kaštany, Zlín
EKOFARMA OAZA	Kašava 101, KAŠAVA
EMKAPOTRAVINY	čtvrť 1. máje 177, BOJKOVICE
JAMBA	Vodní 849, VALAŠSKÉ MEZIRÍČÍ
JAMBO- ZDR. VÝŽIVA	KRÁSNONAD BEČVOU, Vodní 849,
KRAJINKA ZDRAVÉ VÝŽIVY	Uherské Hradiště, Mariánské nám. 63,
KRAJINKA ZDRAVÉ VÝŽIVY	Uherské Hradiště, SLOUPSKÉHO 1197,
MEDIT	Velké náměstí 40, Kroměříž
Natural Way s.r.o.	Náměstí Míru 64, Zlín
PORTASANTÉ	Zlín, nám. Práce 1099,
POTRAVINY HAMI	Zlín, Štefánikova 17,
Řeznictví u Kusáků	Dědina 733, Ostrožská Nová Ves
Variant	Želechovice nad Dřevnicí 224, Zlín
Variant	třída Tomáše Bati (Areál Svit, budova č. 34), Zlín
Zdravá výživa	Zarámí 89, Zlín
Zdravá výživa	Ztracená 208, Kroměříž
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Holešov, Masarykova 635
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Uherský Brod, Soukenická 105
ZDRAVÁ VÝŽIVA	Zlín, Svit-budova 22,
ZDRAVÁ VÝŽIVA, BYLINY, ČAJE	Nádražní 454, BYSTŘICE POD HOLŠTÝNEM
ZELENÁ LÉKÁRNA	Zlín, Nám. T.G. Masaryka 6

Zdroj: vlastní práce